

จากดอกไม้...สู่การสร้างเครือข่ายเรือ
เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้กินอิ่ม นุ่งอุ่น
อันจะทำให้สังคมเกิดสุขภาวะที่ยั่งยืน...

ลุงคำป่วน

นักสู้แห่ง

ภูเรือ

จังหวัดเลย

D700

821ถ

2548

ลุงคำป่วน : นักสู้แห่งภูเรือ

นวัตกรรมการสร้างสุขภาพจากชุมชน

จัดพิมพ์เผยแพร่โดย

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.)

ชั้น 2 อาคารด้านทิศเหนือสวนสุขภาพ

(ถ. สาธารณสุข 6) ภายในบริเวณกระทรวงสาธารณสุข

ถ.ติวานนท์ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 0-2590-2304 โทรสาร 0-2590-2311

ตู้ ปณ. 9 ปณฝ. ตลาดขวัญ นนทบุรี 11002

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

กระทรวงสาธารณสุข

ที่ปรึกษา

เสรี พงศ์พิศ

ศิริพันธ์ อภิวิวัฒน์

HD 700 ส821ล 2548

* B K 0 0 0 0 0 0 1 6 9 9 *

ลุงคำป่วนนักสู้แห่งภูเรือ จังหวัด...

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

วันทนีย์ มณีแดง

พิมพ์ครั้งที่ 1

1,000 เล่ม กรกฎาคม 2548

ISBN 974-93246-2-5

พิมพ์ที่

บริษัทสามดีพรินต์อิงค์วิปเมนท์ จำกัด

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) มีหน้าที่สนับสนุนกระบวนการสมัชชาสุขภาพ เพื่อให้ทุกฝ่ายในสังคมได้มีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการแลกเปลี่ยน เรียนรู้เรื่องราวการสร้างสุขภาวะในทุกมิติอย่างกว้างขวาง

ปีพ.ศ. 2548 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้สนับสนุนงบประมาณให้สปรส. ดำเนินการสังเคราะห์นวัตกรรมการสร้างสุขภาพที่คนเล็กคนน้อยทั่วประเทศได้ร่วมกันสร้างขึ้นอย่างหลากหลาย เพื่อนำมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยช่องทางต่างๆ

บทเรียนจาก “ลุงคำปวน: นักสู้แห่งภูเรือ” ที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ เป็นหนึ่งในจำนวน 65

เรื่อง โดยทุกเรื่องผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน
แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในกลุ่มผู้สังเคราะห์
งาน นักวิชาการ และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้เกิดการ
เติมเต็มด้านแนวคิดและประสบการณ์จากหลากหลาย
มุมมอง

สปรส. ขอขอบคุณ สสส. และทุกท่านที่มีส่วน
ในกระบวนการสรรค์สร้างผลงานและสร้างสุขในชุมชน
โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชน เจ้าของเรื่องราวที่ได้อุทิศ
ชีวิตและจิตวิญญาณในการสั่งสมองค์ความรู้ ประสบ
การณ์ และสร้างงานเพื่อเป็นบทเรียนอันทรงคุณค่าแก่
สังคมไทยมาโดยตลอด

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ

กรกฎาคม 2548

ลุงคำปวน: นักสู้แห่งภูเรือ

ไกรเลิศ ทวีกุล

"เมืองแห่งทะเลภูเขา สุดหนาวในสยาม" หลายคนคงรู้ว่าเป็นคำขวัญจังหวัดเลย แต่หากเติม "ดอกไม้งามสามฤดู" ต่อท้าย นั่นคือ อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ซึ่งน้อยคนนักที่จะรู้เรื่องราวของดอกไม้งามสามฤดูว่าเป็นมาอย่างไร

ใครจะรู้ว่า คำขวัญอันลือลั่น มาจากการที่คุณลุงท่านหนึ่งได้ลงมือนำร่องทำไม้ดอกไม้ประดับ ต่อสู้อุปสรรคนานัปการเพื่อให้ลูกหลานมีรายได้ และผลักดันให้ภูเรือเป็นแหล่งไม้ดอกไม้สำคัญของประเทศ ด้วยการสร้างนวัตกรรมทั้งทางเทคนิคและทางปัญญาแล้วขยายผลถ่ายทอดการเรียนรู้สู่ลูกหลานชาวภูเรือ เพื่อ

ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเมื่อเดินตามรอยของ **ลุงคำป่วน: นักสู้แห่งภูเรือ** นอกจากนี้ คุณลุงยังได้ขยายเครือข่ายทางปัญญาไปช่วยเหลือผู้คนอีกหลายพื้นที่ทั้งในและนอกจังหวัดเลย จนก่อตั้ง **'ชมรมภูมิปัญญาสีเขียว'** เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้กินอิ่ม นุ่งอุ่น อันจะทำให้สังคมเกิดสุขภาวะที่ยั่งยืน

ริเริ่ม เรียนรู้ที่ภูเรือ

เมื่อไปถึงตัวอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย หากถามถึง **ลุงคำป่วน สุรงษา** น้อยคนที่จะไม่รู้จัก ยิ่งกลุ่มที่ทำไม้ดอกไม้ประดับ และผู้ที่ตั้งเพิงหมาแหงนข้างถนนสำหรับขายของที่ระลึกแล้ว ย่อมทั้งรู้และสำนึกในบุญคุณของลุงคำป่วนที่ได้ริเริ่มการทำไม้ดอกไม้ประดับในพื้นที่อำเภอภูเรือ

ภูเรือ เป็นอำเภอเล็ก ๆ ในจังหวัดเลยที่มีความหนาวเป็นเสน่ห์ของพื้นที่ มีความสมบูรณ์ระหว่างหุบเขาอยู่มากมาย จวบจนหลาย ๆ คนทั้งในและนอกพื้นที่ได้เข้าจับจองเป็นพื้นที่ทำมาหากินและค้าขาย ส่งผลให้ป่าไม้ถูกตัดทำลายเป็นอย่างมาก ร่องรอย

ดังกล่าวยังคงเห็นได้ในปัจจุบัน

ด้วยชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ทำไร่
ข้าวโพดและพืชไร่อื่น ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำกันมา
เนิ่นนาน พอฤดูการปลูกมาถึง แต่ละครอบครัวก็หอบ
หิ้วลูก ๆ ข้ามเนินเขาไปยังไร่ของตนเองวันแล้ววันเล่า
และรอจนถึงฤดูการเก็บเกี่ยว แต่เมื่อได้ผลผลิตและ
เห็นเม็ดเงินแล้ว หลายคนต้องกลับมาถามตนเองว่า
คุ้มหรือไม่ หากปีใดฝนฟ้าดี ราคาข้าวโพดและพืช
พรรณอย่างอื่นดี ความโชคดียิ่งจะตกอยู่กับพวกเขา
ในทางตรงกันข้าม หากปีใดราคาผลผลิตต่ำ ปีนั้นต้อง
กู้ข้าวสารนายทุนมากินก่อนเป็นปี ๆ

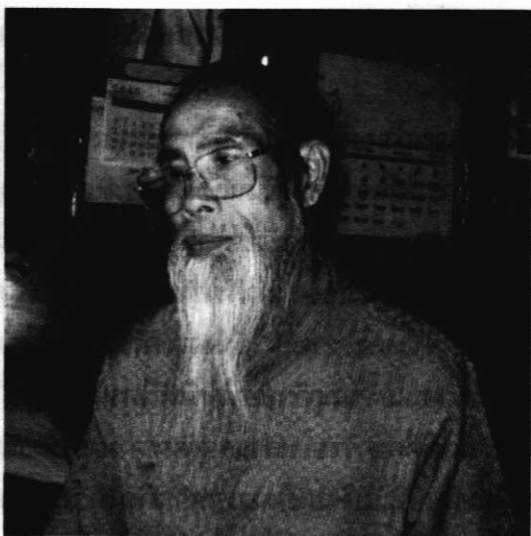
ภาพแล้วภาพเล่า ที่เกษตรกรยิ่งจนลง ภาพ
เหล่านี้ผ่านสายตาพนักงานสุขาภิบาลภูเรือชื่อ คำป่วน
สุรชษา ซึ่งในใจคิดว่าจะทำอย่างไรให้พวกลูกหลาน
เหล่านี้มีชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้มากขึ้น รวมทั้งตนเองที่
รอเงินเดือนจากสุขาภิบาลอย่างเดียวกันก็ไม่พอแน่ ยิ่งช่วง
ดังกล่าวลูกเต้ากำลังเติบโตและเรียนหนังสือ

"พอดีกับที่บริษัทเมล็ดพันธุ์ไม้ดอกชื่อ ที เอส
เอ เข้ามาสาธิตการปลูกไม้ดอกและรับฝักอบรม พร้อม
จะส่งเสริมให้ปลูกและรับซื้อเมล็ดพันธุ์พืชคืน ผมไม่
รอช้ารีบสมัครเข้าฝักอบรมทันที" ลุงคำป่วนบอกถึง

ความกระตือรือร้นที่จะแก้ปัญหาเศรษฐกิจ

"ผมเข้าอบรมกับบริษัทผลิตเมล็ดพันธุ์ดอกไม้
เขาสาธิตให้ดูและให้ทดลองปลูก เพราะเขาต้องการ
เมล็ดพันธุ์มาก หมู่บ้านส่วนใหญ่ในอำเภอปลูกไม้ดอก
เก็บเมล็ดพันธุ์ ซึ่งบริษัทส่งเสริมโดยให้เมล็ดพันธุ์
พร้อมสอนวิธีการเพาะกล้า" ลุงคำป่วนยังย้อนความ
หลังให้ฟังอีกว่า ได้ร่วมกิจกรรมกับบริษัทในปี 2529
จนปีต่อมา ลีนจี้เริ่มให้ผลผลิต เลยหยุดทำเมล็ดพันธุ์
ดอกไม้ให้บริษัท เพราะเกรงว่าจะไม่มีเวลาดูแลลีนจี้
คุณลุงคำป่วนบอกว่า เป็นคนแรกที่เอาลีนจี้มาปลูกที่
ภูเรือ จากนั้นก็นำไม้ผลชนิดต่างๆ มาปลูกเอง ทั้ง
เพาะเองซำเอง นอกจากนี้ ลุงคำป่วนเล่าให้ฟังว่าการ
ทำเมล็ดพันธุ์ ถ้าคิดดูดี ๆ แล้ว ประโยชน์ก็ตกอยู่กับ
บริษัทมากเกินไป ถ้าทำของตัวเองคงมีรายได้มาก
กว่านี้

จากการปลูกลีนจี้ ลุงคำป่วน ก็เริ่มศึกษาการ
ปลูกไม้ชนิดอื่นๆ อีก ลุงคำป่วนบอกว่า การจะเพาะ
ปลูกไม้อะไร เราต้องศึกษาให้รู้ 4 อย่างหลักๆ คือ
1) รู้ชีวภาพ 2) รู้ชีวประวัติของต้นไม้ 3) การดูแล
และขยายพันธุ์และ 4) รู้ช่องทางการตลาด

เรียนรู้เพิ่มจากหลากหลายแหล่งวิชา

กว่าจะเก่ง กว่าจะมีวันนี้ กว่าจะเป็นองค์ความรู้
กว่าจะจัดการให้ความรู้เหล่านั้นเป็นระบบ จนสามารถ
ถ่ายทอดผ่านกระบวนการเรียนรู้สู่ผู้อื่นได้ ลุงคำป่วน
ต้องผ่านการศึกษ้อบรม ฝ่าสังเกตแบบครูพักลักจำ
จากหลาย ๆ แหล่ง รวมทั้งได้มาจากการศึกษาดำรง
ต่าง ๆ ด้วยตนเอง และอีกอย่างหนึ่งที่ใครเลยจะรู้ว่า
ลุงคำป่วนได้ศึกษาวิจัยในสวนของตนเองมายาวนาน
จนได้ผลแบบที่นักวิจัยไม้ดอกคนอื่นคิดไม่ถึง เช่น
การเก็บเกสรตัวผู้ของดอกคริสต์มาสในห้องเย็น
ธรรมชาติใต้ลำธาร การเร่งเกสรตัวผู้ดอกคริสต์มาส
บานพร้อมกับเกสรตัวเมียในเวลา 8.00 นาฬิกา แม้แต่
การบังคับให้คริสต์มาสต์ออกสีแดงนอกฤดู

ลุงคำป่วนเล่าให้ฟังว่า "ผมไปอบรมเรื่องไม้ดอก
ครั้งแรกที่ขอนแก่น ราว ๆ ปี 2517-2518 อบรมทั้ง
ด้านไม้ดอก ไม้ผล 1 ครั้ง ต่อมาปี 2519 ได้ไปอบรม
ที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ด้านไม้ดอกโดยตรงอีก 1 ครั้ง
ซึ่งเป็นครั้งที่ผมได้ประโยชน์มากที่สุด เนื่องจากอบรม
เน้นเฉพาะด้านไม้ดอกอย่างเดียว จากนั้นก็เข้าไปฝึก
การผลิตเมล็ดพันธุ์ไม้ดอกที่อำเภอภูคดจับ อุดรธานี

เป็นเวลา 3 วัน" ลุงคำปวนสาธยายอย่างแม่นยำ

ขณะเดียวกันนั้นในปี 2518 ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดเลยในครั้งนั้นคือ นายสันติ มณีกาญจน์ ได้พาลุงคำปวนและเกษตรกรรายอื่น ๆ พร้อมหัวหน้าส่วนราชการไปดูงานไม้ดอกและไม้ผลที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นระยะเวลา 3 วัน 3 คืน ซึ่งลุงคำปวนได้เก็บเกี่ยวความรู้มาอย่างมากมาย

ช่วงมาเริ่มทำไม้ดอกที่ภูเรือ นั้น บางครั้งก็พบปัญหาด้านการผลิต การขยายพันธุ์ รวมทั้งความต้องการของตลาด ลุงคำปวนได้แก้ไขด้วยการดูงานเป็นการส่วนตัวที่สวนบวกหาด จังหวัดเชียงใหม่ ร้านขายไม้ดอกไม้ประดับอื่น ๆ ที่สำคัญคือสวนจตุจักร ซึ่งลุงคำปวนบอกว่า "ไปดูเขาปลูก ดูแลรักษา ดูไปถามไปแบบครูพักลักจำ ที่สำคัญเราได้รู้ว่าตลาดเป็นอย่างไร ตลาดต้องการไม้ดอกอะไร พร้อมชนิดของพันธุ์และขนาดอีกด้วย"

ปลูกได้...แต่ขายไม่เป็น

"ผมชอบตระเวนไปดูแหล่งปลูก แปลงขายไม้ดอกไม้ประดับ อย่างจตุจักรก็ไปบ่อย ไปดูว่าเขาซื้อ

เขาขายอะไร"

ลุงคำป่วนบอกถึงความสนใจที่จะเปลี่ยนอาชีพ หรือทำเป็นอาชีพเสริมให้ตนเองและคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน พร้อมให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ได้ไปที่เชียงใหม่ ไปเจอต้นไฮเดรนเยีย ที่โน่นมี 4 สายพันธุ์ ขายถุงละ 60 บาท คิดจะซื้อไปขยายพันธุ์ก็เห็นว่าราคาแพงน่าดู และตัวเองยังไม่มีประสบการณ์ หากซื้อไปก็กลัวมันจะตาย เสียทั้งเงินเสียทั้งโอกาส แต่โชคยังเข้าข้างลุงคำป่วน คือ เมื่อมีโอกาสไปแถว ๆ เหมือนบิล็อกชายแดนพม่า เห็นต้นไฮเดรนเยียที่มีขนาดใหญ่เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านแถบนั้นก็ใจดี ตัดให้เต็มรถเลย จึงต้องรีบกลับมาซำที่ภูเรือ ครอบคลุมประหม่อมจนได้เป็นไฮเดรนเยียที่สวยงาม ๆ ลุงคำป่วนบอกว่า สวยกว่าที่เคยเห็นที่เชียงใหม่อีก

"จากนั้นผมก็ซำอีก 6,000 ถุง ใคร ๆ เขาก็หาว่าผมบ้า ว่าลุงคำป่วนบ้า ทำพีชอะไรที่กินไม่ได้ จวบจนเวลาต่อมา คนที่ว่าลุงคำป่วนก็มาเรียนรู้กับลุงคำป่วนอีก" ลุงคำป่วนกล่าวอย่างภูมิใจ

ลุงคำป่วนมีลูกชายเรียนอยู่มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ คิดว่าลูกชายอยู่ที่นั่นคงรู้แหล่งซื้อขายไม้ดอกไม้ประดับเป็นอย่างดี จึงขนต้นไฮเดรน-

เนียจากภูเรือเข้ากรุงเทพฯ ไปขายที่จตุจักร แม้ว่า
ไม้ของลุงคำป่วนจะงามชนิดหาที่ตีไม้ไม่ได้ แต่กลับไม่มี
คนซื้อ ลุงคำป่วนตัดสินใจไปที่ปากคลองตลาด ดูเขา
จัดดอกไม้ขายราว ๆ 1 ชั่วโมงแล้วเดินข้ามถนนไปดู
ร้านอื่น ขณะเดินได้ยินเขาโทรศัพท์คุยกันว่า "ลุงหนวด
ยาว ๆ เป็นใครไม่รู้ให้ระวังด้วย"

"ตอนแรกคิดว่าจะกลับ พอได้ยินเขาพูดเช่นนั้น
ก็ขออนุญาตเข้าไปในสำนักงานพร้อมยกมือไหว้ แล้ว
บอกเขาว่ามาจากภูเรือ มาศึกษาเรื่องไม้ดอก พร้อม
บอกปัญหาเรื่องตลาด หากมีเวลากรุณาช่วยแนะนำ
ด้วย" ลุงคำป่วนเล่าความหลังพร้อมสาธยายด้วยว่า
"คุณคนนั้นเขาก็ใจดี พาเดินไปดูห้องเย็นเก็บดอกไม้
บอกว่าเป็นดอกอะไร มาจากไหน ราคาขายส่งเท่าใด
รู้มั๊ยว่าคุณคนนี้แหละ ต่อมาคือลูกค้าของผม ชื่อคุณ
สมโภชน์และคุณใหม่"

นวัตกรรมการขาย : ขายไม้ไม่ได้... ให้เปล่าเลย

ลุงคำป่วนกลับมาที่ตลาดจตุจักรอีกรอบ ด้วย
ความคับแค้นใจที่ขายไม้ไม่ได้

"ไม่มีคนมาซื้อ แม้แต่ร้านข้างๆก็ไม่ถาม เลยหาที่ลงต้นไม้ข้าง ๆ ร้านชื่อ 'คุณແหม່ມ' ลงต้นไม้เสร็จบอกคุณແหม່ມว่า ผมให้ต้นไม้คุณฟรี ๆ ผมจะกลับภูเรือ แต่แกก็ขอร้องอยู่ไฉนนะ แกคงคิดว่าอีตาหนวดเครายาว ๆ ให้ต้นไม้แกทำไม ? รู้มั๊ยว่า ราคาในช่วงนั้นประมาณ 30,000 บาท"

ลุงคำป่วนเดินทางกลับภูเรือด้วยรถเปล่าพร้อมมือเปล่า ความหวังที่จะเป็นตัวอย่างให้คนอื่นทำตามเพื่อให้เกิดรายได้ทดแทนการไร่ไร่กลับเลือนลางกลับมาพร้อมความผิดหวัง ความโกรธ และความอาย แต่ด้วยความอดทนและความตั้งใจ ลุงคำป่วนยังหวังว่า คงมีสักวันที่จะแข่งขันได้

ห้าวันต่อมา มีรถทะเบียนกรุงเทพฯวิ่งไปหาที่บ้าน มีหญิงชายคู่หนึ่งเดินลงมาและตรงไปหาลุงคำป่วนพร้อมไม้ไผ่ ลุงคำป่วนจำหน้าได้จึงไม่รับไม้ไผ่ เพราะใจยังโกรธสองคนผิวเมียที่มาจากจตุจักรคู่นี้ อยู่ พร้อมถามเขาว่า "มาทำไม?" เขาพากันยิ้มแล้วบอกว่า "มาดูต้นไม้คุณลุง ต้นไม้งามดีมากขอซื้อหมดเลย ผมรู้ว่าคุณลุงโกรธผม แต่คุณลุงลองคิดซิว่า คุณลุงกับผมรู้จักกันมาก่อนหรือไม่" ลุงคำป่วนนึกคิด "เออ! จริงของเขา เราไม่เคยบอกเขาเลยว่ซื้ออะไร"

มาจากไหน มาทำอะไร เราไม่รู้จักวิธีแนะนำตัวเอง รู้สึกว่าตนเองโง่งนะ สุดท้ายก็ยิ้มให้เขา" ทั้งสองคนนี้ คือ คุณนิพนธ์และคุณเหม่ม ชายไม้ดอกไม้ประดับที่ จตุจักร ซึ่งเป็นขาประจำลุงคำป่วนในเวลาต่อมา และยังได้แนะนำคุณลุงเกี่ยวกับคุณภาพไม้ดอกกระถาง โดยเฉพาะไฮเดรนเนีย ว่ามี 3 เกรด (ตุ้ม แยม บาน) ขนาด 3 ดอกต่อกระถาง

ข้างสังเกต และทดลอง...จึงสำเร็จ

ลุงคำป่วนบอกว่า แต่ก่อนต้นไฮเดรนเนียใช้เวลาปักชำ 1 ปี ต่อมาได้พัฒนาและทดลองปักชำจนสามารถชำได้ตลอดปี ปัจจัยที่สำคัญมากคือความเย็นและชอบน้ำเย็นที่ค่อนข้างมีฤทธิ์เป็นกรด จะสังเกตเห็นว่า ถ้าฝนตกแรง ๆ เป็นกรด ไฮเดรนเนียจะยิ่งออกดอกสวยงาม (ช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน) ขณะเดียวกันจะหยุดออกดอกช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคม แต่ปัจจุบัน ลุงคำป่วนได้พัฒนาจนสามารถทำให้ออกดอกตลอดปีได้แล้ว

หลังจากขายได้โดยมีพ่อค้ามาซื้อถึงที่บ้าน ลุง

คำป่วนจึงเริ่มมีกำลังใจและมุ่งมั่นที่จะทำต่อ โดย เฉพาะอย่างยิ่ง เทคนิคการขายซึ่งลุงคำป่วนบอกว่า "ให้เขากับเรารู้จักกันก่อน พร้อมการให้เปล่า เป็นการ ประชาสัมพันธ์ที่ดี ถ้าคิดแต่จะขายแต่กับความภูมิใจ ในชื่อของภูเรือไม่มี" ลุงคำป่วนบอกว่า "รถขนต้นไม้ จากเมืองเลย แล้วไปซุกตัวที่เชียงใหม่ พ่อค้าไม่กล้า บอกแหล่งผลิตจริง เพราะกลัวว่าจะมีคู่แข่งมาแย่งซื้อ แล้วจึงตีรถลงกรุงเทพต่อ...มีผลต่อราคาต้นไม้แพงขึ้น"

ช่วงปี 2523 ลุงคำป่วนได้ต้นคริสต์มาส จากทาง ภาคเหนือแต่พันธุ์ยังไม่สวย พอดีกับ ด็อกเตอร์ อาร์ท ผู้จัดการบริษัท ที เอส เอ ที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ภูเรือ ได้เอา วี ดี โอ ดอกไม้มาฉายให้ดู ลุงคำป่วนบอกฝรั่ง ว่าสนใจต้นคริสต์มาส เมื่อด็อกเตอร์อาร์ทกลับจาก ประเทศฮอลแลนด์อีกครั้ง พร้อมนำต้นคริสต์มาสมา 3 กิ่ง ฝรั่งบอกลุงคำป่วนว่า "ให้เพราะความคุ้นเคย อย่างไม่รู้ปลูกไม่เกิดหรอก เพราะเป็นพืชวันสั้นจาก แม็กซิโก" จากที่โดนฝรั่งปราคาว่าปลูกไม่ได้หรอก ลุงคำป่วนยังขยันทำพร้อมศึกษาหาวิธีการให้ได้ ช่วงเดือนตุลาคม ในปีเดียวกันลุงคำป่วนทดลองปลูก และดูแลเต็มที่ และพร้อมออกดอกสีแดงสะพรั่งได้ 30 ต้น สร้างความดีใจให้ลุงคำป่วนเป็นอย่างยิ่ง

ในปี 2524 ลุงคำป่วนผลิตได้ 30,000 ต้น
 ส่งไปขายที่กรุงเทพฯ ราคา 120-130 บาท ต่อกระถาง
 (ขนาดเล็กเส้นผ่านศูนย์กลาง 12-15 นิ้ว) และช่วงปี
 2526 ลุงขายอยู่กรุงเทพฯ ได้สมัครเป็นสมาชิกชมรม
 ไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งชมรมได้ร่วมจัดงานกับมหาวิทยา
 ลัยมหิดล ลุงคำป่วนเล่าว่า

"ผมเอาไม้ดอกพวกคริสต์มาส ไฮเดรนเยีย ลง
 ไปขายที่มหิดล วันแรกขนไป 2 คันรถกระบะ แค่ 3
 วันมีแม่ค้ามาเหมาหมดเลย วันที่สองขนไปอีก 4 ถู
 เหมาหมดอีก และวันถัดมาขนไปอีก 6 คันรถ และ
 อยู่ขายต้นไม้จนถึงวันที่ 5 พร้อมรถขนมาจากภูเรือ
 อีก 8 คันรถ ตรงกันข้าม ไม้ดอกจากเชียงใหม่ ขาย
 10 บาทต่อถุก็หาคนซื้อยาก ขณะที่ไม้ดอกของภูเรือ
 ราคา 120-150 บาทต่อกระถาง กลับขายหมดเร็ว"

ถึงเวลาขยาย...สู่เครือข่ายการเรียนรู้

ถัดมาอีก 1 ปี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่
 ส่งคนมาเรียนเรื่องการปลูกไม้กระถางกับลุงป่วนนาน
 หลายเดือน กลับกันกับเมื่อก่อนที่เคยฝึกกับคนอื่น

เดี๋ยวนี้ต้องมาเป็นฝ่ายฝึกให้เขา ซึ่งเป็นสิ่งที่ลุงภูมิใจมากที่สุดที่คนอื่นเห็นความสำคัญ และได้ถ่ายทอดสิ่งที่ทดลองทำมากับมือโดยไม่หวังวิชาใด ๆ ทั้งสิ้น ทั้ง ๆ ที่เทคนิคดังกล่าว หากลุงคำป่วนหวงแหนเอาไว้ ก็จะเป็นช่องทางหารายได้สบาย ๆ

ในปี 2537-2538 ยาวชนเริ่มมีปัญหาในการมั่วสุ่มยาเสพติด ลุงคำป่วนคิดว่าวัยอ่อนฝึกง่าย แต่คนแก่ฝึกยาก ถ้าหากนำยาวชนพวกนี้มาอบรมให้เดินไปถูกทิศถูกทาง ก็เป็นจะเป็นอานิสงส์ต่อชุมชน ลุงคำป่วนเลยไปคุยกับเด็ก ๆ 5 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่หมู่บ้านไม่เอาแล้ว คิดว่าน่าจะเอามาฝึกให้มีงานทำมีรายได้ โดยบอกเด็กว่าจะช่วยสอนทุกอย่างและให้ค่าตอบแทนด้วยวันละ 25 บาท ในขณะที่ที่อื่นให้ 20 บาทต่อวัน เด็กกลุ่มนั้นเลยเข้ามาฝึกงานด้วย ขณะเดียวกันก็แสดงให้เด็ก ๆ และชุมชนเห็นว่าการทำไม้ดอกไม้ประดับนั้นมีรายได้ดี ประกอบกับช่วงนั้นมีรถหกล้อมาขนต้นไม้ไปทุกวัน ช่วงนั้น 1 คันรถหกล้อ คิดราคาประมาณ 120,000 บาท เมื่อเด็กเห็นลุงคำป่วนจึงถามเด็กอีกว่า "เห็นมั๊ย! ว่ารายได้ดี จะพากันทำได้หรือเปล่า หากจะทำตาจะออกเงินซื้อของให้ทุกอย่าง" เมื่อเด็กพวกนั้นบอกว่าทำได้และอยาก

ทำ ลุงคำป่วนเลยซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ปัมป์สูบน้ำ อุปกรณ์การเพาะชำ เช่น ถัง ปุ๋ย สารเคมี เครื่องพ่นยา วัสดุปลูก และที่สำคัญคือ พันธุ์ไม้ นอกจากนี้คือการ ตามไปดู ไปคอยบอก และแนะนำตลาดให้ กระทั่ง จากเด็ก 5 คนที่ติดยาที่สังคมไม่เอาแล้ว สามารถทำ กำไรในปีนั้นได้ถึง 150,000 บาท จากนั้นผู้คนเริ่มเข้ามาเรียนรู้ และทำตาม

ไม่เฉพาะเด็ก ๆ เท่านั้นที่มาเรียน ผู้มีตำแหน่ง และมีหน้ามีตาในสังคมก็มาฝึกและนำไปประกอบ อาชีพ ดังเช่น กำนันสถิตย์ แห่งอำเภอภูเรือ ซึ่งลุง คำป่วนเล่าว่า แกมีรถตู้เหมารับจ้างพานักท่องเที่ยวมา ดูนาน มาเยี่ยมชมชมแปลงไม้ดอก จนแกได้ความรู้และ เห็นช่องทางจึงกลับไปทำบ้าง จนขยายผลไปมาก

กับประเด็นเรื่องการขยายผลไปสู่การเป็น เครือข่ายนั้น ลุงคำป่วนบอกว่า

"ไม่ได้เป็นกลุ่มก้อนอะไรมากมายนัก แต่ลุงได้ ขยายมากกว่า 1,000 ครัวเรือน ลูกหลานอยากได้วิชา ความรู้ก็มาหา ลุงก็บอกไป แนะนำไป ให้ต้นไม้ไป พร้อมบอกวิธีขาย ไม่รู้ว่าเป็นเครือข่ายหรือเปล่า"

ประเด็นนี้่น่าคิด การสร้างคนให้มีความรู้ติดตัว เพื่อนำไปประกอบสัมมาอาชีพะ แลกเปลี่ยนประสบ-

การณ์พร้อมพันธุ์ไม้ต่าง ๆ แต่ไม่เรียกว่าเครือข่าย ซึ่งต่างจากหลายกลุ่มที่บอกว่ามาประชุมสร้างเครือข่ายกัน กลับไปบ้านแล้วก็ไม่เห็นมีอะไรก้าวหน้าหรือถอยหลัง เพราะสร้างแต่ในนาม สร้างโดยพื้นฐานที่ไม่ได้มาจากกลุ่มเอง หรือสร้างโดยคนข้างนอกที่ชอบบอกว่า "พ่อ! พวกเขาเป็นเครือข่ายกันแล้วเด้อ!" เมื่อพวกคนข้างนอกออกไปจากหมู่บ้านแล้ว กลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านได้แต่รำพึงรำพันว่า "ช่วย! หัวหน้าบอกเป็นเครือข่ายกัน.. มันเป็นตัวจิ้งจอกนี่! มันลึคือ เครือใบย่านาง บ่อ! หรือลึเป็นกวางเครือที่เพิ่มว่ากำลังดัง!"

โทษฐานที่ขายดอกไม้บนไหล่ทาง

ตั้งแต่ปี 2528 เป็นต้นมา ชาวบ้านลูกหลานลุงคำปวนในอำเภอภูเรือปลูกไม้ดอกขายกันเยอะ บ้านที่อยู่ใกล้ถนนก็เพาะชำกระถางขายในเขตทางหลวง จนสองข้างทางสายเมืองเลย-ด่านซ้าย ช่วงระหว่าง 5 กิโลเมตรก่อนและเลยที่ตั้งของตลาดภูเรือ เต็มไปด้วยสีสรรของดอกไม้ เวลาเดินทางผ่านถนนสายนี้ เหมือนผ่านแปลงดอกไม้ที่ประดับไว้เป็นหย่อมๆ ป้ายบอกชื่อ

สวนดอกไม้ ซื่อตันไม้ ป้ายเชิญชวนให้ผู้สัญจรไปมา
จะแวะซื้อและเยี่ยมชม ถูกตั้งไว้เพื่อประชาสัมพันธ์
อย่างหลากหลาย

กิจกรรมของทุกคนกำลังไปได้ดี ชื่อเสียง
ไม้ดอกกุเรือกำลังแล่นฉิว กลับถูกหยุดแบบไม่รู้ตัว
เมื่อหน่วยงานรัฐแห่งหนึ่ง ได้สั่งให้ชาวบ้านทั้งหมด
รื้อป้ายออกและขนต้นไม้ออกจากเขตทางหลวง
ภายใน 7 วัน

"ชาวบ้านและเด็กๆ แถวนั้นมาหาผมแล้วบอก
ว่า ทางหลวงเขาสั่งให้รื้อและขนต้นไม้ออกเพราะเจ้า
นายจะผ่านเส้นทางนี้ ถ้าทำอย่างนั้นแล้วชาวบ้านจะ
ทำอย่างไร จะเอาต้นไม้ไปไว้ไหน ผมจึงไปเรียนพบ

ท่านผู้ว่าสมนึก ชูวิเชียร ซึ่งเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดเลย สมัยนั้น ได้เรียนท่านว่า "ถ้าให้ชนต้นไม้ออกจากเขต ทางหลวง เด็กและชาวบ้านก็จะเลิกทำงานไม้ดอกไม้ แต่ ถ้าให้เขาทำต่อในที่เก่า ภูเรือจะกลายเป็นแหล่งผลิตไม้ ดอกที่สำคัญของประเทศ เป็นหน้าเป็นตาของจังหวัด เลยด้วย" ลุงคำป่วนพูดพร้อมทำนายเอาไว้ จากนั้น ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดจึงเชิญหัวหน้าหน่วยงาน ดังกล่าวมาหารือ โดยเน้นว่าให้ชาวบ้านทำต่อได้หรือไม่ ให้เขาทำเพื่อจังหวัดเลย ทำเพื่อภูเรือ ให้สองไหล่ ทางสวยงามอร่ามด้วยดอกไม้ ดีกว่าทิ้งไว้เป็นขยะ ให้หญ้าแห้งแล้วเผาไฟเล่น แต่เขาบอกว่าต้องขอ อนุญาตหน่วยเหนือก่อน แต่ท่านผู้ว่าจะขอรับรองเอง เมื่อผู้ว่ารับรองแทนแบบนี้ แขวงทางจังหวัดยอมให้ ชาวบ้านใช้สองไหล่ทางกว่าสิบกิโลเมตร เป็นแหล่ง เพาะชำไม้ดอกไม้ประดับจำหน่ายจวบจนปัจจุบัน

ปัญหาเก่าผ่านไป...ปัญหาใหม่ตามมา

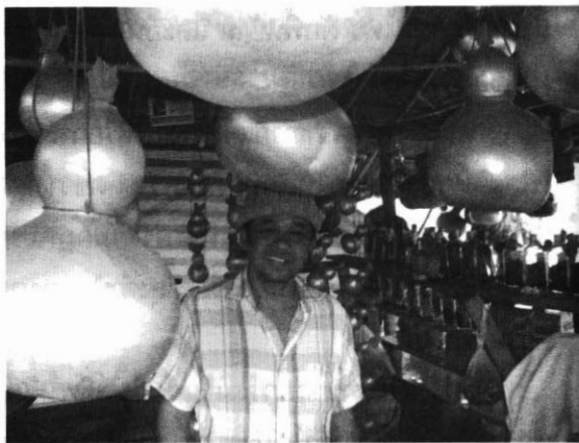
หลังจากคลี่คลายปัญหาเรื่องการวางไม้ดอกไม้ประดับแล้ว ผู้ผลิตและจำหน่าย ก็ได้มีเวลาตั้งอก

ตั้งใจทำมาหากินเสียที แต่เสมือนความว้าวัยงไม่หาย
ความควายก็เข้ามาแทรก

ลุงคำป่วนเล่าให้ฟังว่า ได้พันธุ์น้ำเต้าลูกเล็กมา
ทดลองปลูกขึ้นต้นไม้ ผลปรากฏว่า 1 ต้น ได้ 100
ลูก ลุงคำป่วนก็เลยเอามาทำให้แห้ง ทาสีแล็กเกอร์
ผูกด้ายสีต่าง ๆ ให้ดูดี แล้วทดลองขายเป็นสินค้าที่
ระลึกฎเรือ ปรากฏว่าคนนิยม จึงให้ลูกหลานขยาย
และทำขายอย่างแพร่หลาย แต่การที่จะวางขายเช่น
ไม้ดอกไม้ประดับนั้นไม่เหมาะ ชาวบ้านจึงทำเพิงหรือ
กระท่อม ขายพร้อมกับสินค้าต่าง ๆ เช่น ไวน์ผลไม้
น้ำผลไม้ สมุนไพร ผักพื้นบ้าน และอื่น ๆ ที่เป็นของ
ฝากของที่ระลึก

"หน่วยงานรัฐเจ้าเก่าก็แจ่งมาว่า ให้รื้อกระท่อม
หรือเพิงขายของออกให้เร็วที่สุด เพราะกีดขวางทาง
จราจร ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะดำเนินการตามกฎหมาย
ชาวบ้านก็วิ่งมาหาลุงคำป่วนอีก เรื่องนี้ลุงคำป่วนระบาย
ความในใจว่า

"ก็สนุกดี เราหากิจกรรม แนะนำอาชีพให้เขา
พอชาวบ้านจะลืมตาอ้าได้ปากบ้าง ราชการก็มาตัด
วงจรตลาด แล้วจะให้ไปขายที่ไหน ของฝากจากฎเรือ
จะให้ไปขายตามห้างนั้นจะคือบ่! หรือจะให้ไปขายใน

ที่ไม่มีมีคนผ่านไปมา ชาวบ้านก็ไม่เอาหรอก..."

ในที่สุด ลุงคำปวนก็ต้องเข้าไปพบท่านผู้ว่าราชการจังหวัดอีก ซึ่งท่านก็เห็นด้วย ท่านก็เลยประกาศว่าให้ชาวบ้านทำเพียงขายสินค้าได้แต่อย่าไปกีดขวางทางจราจร ซึ่งในครั้งนี้นั้นท่านไม่เชิญแขวงการทางเข้าร่วมหรือเลย และจากวันนั้นในปี 2539 จนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านจึงได้ขยายการผลิตและการตลาดไปมากมาย ..นี่แหละผลของการมีผู้นำท้องถิ่นที่เป็นผู้รู้ปัญหาของชุมชนได้ดี เป็นเรื่องที่คุณำทางราชการต้องรับฟังปัญหา สาเหตุ และร่วมกันแก้ไข ที่สำคัญต้องรู้จักให้เกียรติและเคารพความคิดของชาวบ้าน

เปิดทางการท่องเที่ยว:

ภูเรือเมืองแห่งดอกไม้งาม สามฤดู

ตั้งแต่ปี 2539 เป็นต้นมา ชาวภูเรือได้เพาะชำไม้ดอกไม้ประดับกันจำนวนมาก ซึ่งไม่เฉพาะแค่คนภูเรือเท่านั้น ยังมีผู้คนอีกมากมายจากต่างจังหวัด รวมทั้งผู้มีอันจะกินจากเมืองหลวงเข้าไปซื้อที่ดินเพื่อทำ

ไม้ดอกไม้ประดับ เมื่อผลิตมากขึ้น ในขณะที่จำนวนคนมาซื้อยังมีน้อย เพราะพ่อค้าแม่ค้าที่มาซื้อจะไม่บอกใครว่าเป็นไม้ดอกไม้ประดับจากภูเรือ เนื่องจากเกรงว่าคนจะมาซื้อไปจำหน่ายมาก แล้วตัวเองจะตั้งราคาสูงไม่ได้ ทำให้ในพื้นที่ที่มีผลผลิตไม้ดอกไม้ประดับออกมาล้นตลาดและเรื้อนเพาะ

เมื่อตลาดเท่าเดิม แต่คนผลิตมากขึ้น และช่วงนั้นคนยังไม่รู้จักภูเรือว่าเป็นแหล่งไม้ดอกไม้ประดับ จึงได้หารือกับนายอำเภอภูเรือในสมัยนั้น (นายครรชิต ทองสุชาติ) เพื่อจัดงานเปิดตลาดให้กว้างขึ้น พอดี อ.ระพี สาคริก ท่านมีสวนอยู่ที่ภูเรือด้วย จึงได้เข้าไปหารือ ซึ่งท่านก็เห็นด้วย งาน "เทศกาลทะเลหมอก... ดอกไม้งาม บ้านสะพรั่งทั้งภูเรือ" จึงได้ถือกำเนิดขึ้น และจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยจัดในช่วงระหว่างวันที่ 31 ธันวาคม-3 มกราคมของทุกปี อย่างไรก็ตามงานไม้ดอกไม้ประดับ นักท่องเที่ยวสามารถไปเที่ยวได้ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน-มกราคม

ปีแรกของการจัดงานเทศกาลไม้ดอกไม้ประดับ ลุงคำป่วนได้บริจาคต้นไม้มูลค่า 60,000 บาท เพื่อใช้จัดให้บริเวณงานมีดอกไม้งามสีสดใส ทั้งแดง ชมพู ให้ดูสะพรั่งไปทั้งงาน สมเป็นถิ่นภูเรือ โดยลุงให้เหตุ

ผลว่า ต้องทำให้เป็นแบบอย่างไว้ ลูกหลานจะได้ทำตาม คนก็จะได้มาเที่ยวภูเรือเยอะ ๆ ปีถัดมา ลุงคำปวนและคณะกรรมการจัดงาน ได้มอบหมายให้ลูกชายคนเล็กของลุงคำปวนและทีมงาน จัดแถลงข่าวการจัดงานที่โรงแรมโฆษะ ขอนแก่น จากนั้น ใครๆ ก็ตั้งหน้าจะไปชมพระอาทิตย์ขึ้นบนยอดเขาภูเรือ พร้อมดูแม่คะนิงไม่ละลาย ที่ขาดไม่ได้ คือ ทะเลหมอกดอกไม้งาม บ้านสะพรั่งที่ภูเรือ

ภาพไม้ดอกหลากสี ทั้งแดง ขาว เหลือง ส้ม ชมพู น้ำเงิน แสด วางเรียงรายบนสองฟากฝั่งถนนสายด่านซ้าย-ภูเรือ-เลย เป็นภาพที่ทำให้ผู้เดินทางได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมจะหยุดจุดใดก็ได้ บางคนอาจแสวงหาไม้ดอกที่ชอบ และความรู้ที่อยากได้ พร้อมสัมผัสไม้ดอกของจริง พี่"คำนวน สุธงษา" ลูกชายของลุงคำปวน เล่าบรรยากาศการท่องเที่ยวให้ฟังว่า

"บ้านผมเป็นอีกจุดหนึ่งที่ทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเป็นจุดบริการข้อมูลท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วย นักท่องเที่ยวที่มาแวะก็สามารถชมและศึกษาความสวยงามตามธรรมชาติของไม้ดอกได้โดยไม่จำเป็นต้องซื้อ จะทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวได้มา

กิน มาอยู่ ได้ความรู้ และชื่อเสียงของที่ภูเรือ... นี่แหละ คือสิ่งที่ผมได้สืบสานงานท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่พ่อ ผลักดันให้เกิดนานแล้ว"

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดูเหมือนเป็นคำใหม่ แต่ดูจากรูปแบบการท่องเที่ยวแล้ว ประเทศไทยเรามี มาช้านาน การท่องเที่ยวแบบนี้ นักท่องเที่ยวจะได้ ความรู้ ได้ชม ได้ชิม ได้สัมผัส ได้เรียนรู้และฝึก ปฏิบัติกิจกรรมด้านการเกษตร ขณะเดียวกัน การ ท่องเที่ยวแบบนี้ยังเป็นการท่องเที่ยวที่หลายคนสนใจ ที่จะนำไปประกอบอาชีพ หรือเป็นงานอดิเรก สำหรับ ภูเรือแล้ว ป้ายบอกจุดให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีให้เห็นเป็นระยะ ซึ่งผู้ผ่านไปมาสามารถแวะชมและ สอบถามความรู้ได้ทุกจุดที่วางไม้ดอกจำหน่ายตลอด เส้นทางด่านซ้าย-ภูเรือ-เลย

ไม้ดอกสร้างเศรษฐกิจ...สร้างชีวิตให้ภูเรือ

ปัจจุบัน มีลูกหลานและชาวบ้านในภูเรือปลูก ไม้ดอกไม้ประดับเพื่อจำหน่าย มากกว่าพันครอบครัว

มีรายได้เฉลี่ยทั้งอำเภอปีละประมาณ 80 ล้านบาท บางหมู่บ้านทำเป็นร้อยหลังคาเรือน เช่น บ้านหญ้าหนองแวง บ้านหนองบง ซึ่งต่อมาสำนักงานเกษตรอำเภอได้จัดตั้งเป็นชมรมไม้ดอกขึ้น แต่การดูแลจัดการ การเพาะปลูก การจำหน่าย และการกำหนดราคา ยังไม่ชัดเจนนัก เพราะบริหารจัดการยาก ลุงคำปวนได้เข้าไปช่วยหลายครั้ง และให้ข้อคิดว่า

"เขารวมกลุ่มกันยาก พื้นฐานมาจากการทำไร่ซึ่งทำเดี่ยว ๆ รายครัวเรือน พวกเขาไม่เข้าใจการรวมกลุ่ม เมื่อควบคุมไม่ได้ก็ขายตัดราคากันเอง การให้ข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ เช่น ปี 2545 ลุงไปประชุมร่วมกับ กทม. ช่วงคุณสมัคร์เป็นผู้ว่าฯ และที่ประชุมแจ้งว่า ดาวเรืองใช้ไม่มาก ลุงก็นำข้อมูลมาบอกลูกหลานว่าปีนี้ตลาดดาวเรืองไม่ดี ไม่ควรทำเยอะ แต่ถัดมา 15 วัน มีพวกที่หากินทางด้านการขายเมล็ดพันธุ์ เอาเมล็ดดาวเรืองมาขาย แล้วบอกว่า กทม. ต้องการเป็นล้าน ๆ ตัน ช้าร้ายยังบอกชาวบ้านว่าไปเชื่อลุงคำปวนทำไม แกจะขายคนเดียว พร้อมย้ำว่าหากซื้อเมล็ดพันธุ์ของเขาแล้วเขาจะมาซื้อคืนเอง แต่พอต้นดาวเรืองโตปรากฏว่าไม่มีคนมาซื้อ สุดท้ายต้องขายถูกละบาท ทั้ง ๆ ที่เมล็ดพันธุ์ที่ซื้อมาราคาบาทถึง

สืบาทต่อเมล็ด"

สืบสานมรดกทางปัญญา...สู่ทายาท

กิจกรรมทุกอย่างจะเกิดความยั่งยืนได้ต้องมีคนดำเนินการต่อ ที่ผ่านมามีหลากหลายสิ่งที่ดี apun ผืนแผ่นดินไทยได้สาบสูญไป เหตุเพราะไม่มีคนสืบสานเจตนารมณ์ต่อ ทั้งนี้ทั้งนั้นเกิดจากหลากหลายปัจจัย ทั้งภายนอกและภายในขององค์กรหรือคนที่ทำการผลิตเอง ตั้งแต่ระดับรากหญ้าจนถึงองค์กรในระดับประเทศ

สำหรับลุงคำป่วนแล้ว การสร้างทายาทที่สืบสานงานไม้ดอกได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มตั้งแต่สร้างเด็กเยาวชนจำนวน 6 คน การรับฝึกงานเยาวชนและนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ อีกมากมาย รวมทั้งลูกหลานในอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย จนมีผู้คนที่ทำตามกว่า 1,000 คนแล้ว

หากนับทายาทโดยสายเลือดแล้ว หนึ่งในสามลูกชาย ที่รับมรดกทางปัญญาจากลุงคำป่วนมาดำเนินกิจการไม้ดอกไม้ประดับเอง คือชายวัยกลางคนที่ไว้หนวดเครายาวเหมือนคุณพ่อ นามว่า "คำนวน

สุธงษา"

"ผมทำกับพ่อตั้งแต่สมัยทำเมล็ดพันธุ์ดอกไม้ให้บริษัทที่ เอส เอ โดยเริ่มเอาเมล็ดมาเพาะเล่น ๆ ให้สวยงาม คนเริ่มถามซื้อ เลยเห็นเป็นอีกช่องทางหนึ่ง ซึ่งคุณพ่อก็แนะนำเทคนิคการเพาะให้สวยงาม การสำรวจจุดดอกไม้และการดูแลรักษา" พี่คำนวณเล่าให้ฟัง พร้อมอธิบายเพิ่มเติมว่า ในปี 2531 แยกออกจากพ่อมาเพาะไม้ดอกไม้ในที่ดินที่พ่อตายกให้ข้างถนนหลักสายภูเรือ-ด่านซ้าย พอปลูกอะไรขึ้นมาก็มียคนมาซื้อต่อ.. จึงคิดว่าต้องขยายและหาพันธุ์ไม้ดอกไม้ต่าง ๆ มาปลูกเพิ่มโดยเฉพาะต้นคริสต์มาส ซึ่งภูเรือปลูกแล้วงามกว่าเชียงใหม่

"พ่อเป็นคนขยัน ไม่อยู่นิ่ง ขยันไม่หาความรู้อยู่ตลอดเวลา และชอบช่วยเหลือคนอื่น จนลืมตนเอง จนไม่มีสตางค์ แต่ดูแล้วพ่อก็มีความสุขดีนะที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนบ้านและลูกหลาน" พี่คำนวณกล่าวถึงพ่อด้วยความชื่นชม พร้อมออกตัวว่าหากตัวเองขยันและเอาใจใส่อย่างพ่อสักครั้งหนึ่ง ชีวิตคงดีกว่านี้มาก แต่ก็ย้ำว่าที่รับมาได้เท่านี้ก็นับว่าโชคดีแล้ว

จากคำถามที่ว่า ได้นวัตกรรมทางปัญญาอะไรจากลุงคำป่วนมากที่สุด พี่คำนวณบอกอย่างแรก คือ

วิธีการผลิตไม้ดอก สองคือ ความขยัน ใฝ่รู้ และสามคือการเรียนรู้ด้านการตลาด

"ที่พ่อกำลังทำอยู่ปัจจุบัน คือการใช้สารอินทรีย์ในการผลิต ซึ่งน่าจะเป็นทางออกที่ดีแก่เกษตรกรที่ใช้สารเคมีมาตลอดจนชั่วอายุของตนเอง พ่อเป็นแกนนำของชมรมภูมิปัญญาสีเขียว ที่กำลังขับเคลื่อนกระแสนวัตกรรมอินทรีย์อยู่ในจังหวัดเลยและใกล้เคียง" พี่คำนวณเล่าถึงกิจกรรมเครือข่ายล่าสุดของพ่อ

ทำงานไร่... ทำดอกไม้ดีกว่า

พี่คำนวณยืนยันว่า ชาวบ้านที่ปลูกไม้ดอกขายสองข้างถนนนั้นมีที่ดินขนาดเล็ก หน้าบ้านติดกับถนนประมาณ 200 - 400 ตารางเมตร (ครึ่งถึงหนึ่งงาน) และพบว่ามียายได้ดีกว่าทำไร่ข้าวโพดเป็นสิบ ๆ ไร่ โดยที่จุดเด่นและข้อดีของภูเรือ คืออากาศและความชื้นที่เอื้อต่อการทำไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ดอกเพียงครึ่งงานสามารถทำรายได้สูงกว่าทำไร่ บางคนบอกว่าทำไร่ไม่มีปัญญาเห็นและได้เงินแสน แต่ทำไม้ดอกเห็นเงินดังกล่าวได้ง่าย ๆ อีกทั้งยังทำงานอยู่หน้าบ้าน ทำ

พร้อมกับครอบครัว ไกล่ชิดลูกหลาน เด็ก ๆ เหล่านั้น ก็มาช่วยด้วย นี่เป็นการเรียนรู้โดยตรง หลายคนที่เคยทำไร่พอมาเจอไม้ดอกสืมไร่ไปเลย

พี่คำนวนยังเล่าว่า จากที่ทำไม้ดอกกับคุณพ่อ แล้วเกิดรายได้ที่ดี งานไม่หนัก ทำไกล่ครอบครัว จึงมีคนเริ่มทำตาม ซึ่งสร้างความพอใจให้กับสองพ่อลูกเป็นอันมาก

"หากผมกับพ่อไม่กล้าเริ่ม ไม่รู้ว่าจะเห็นภาพแบบทุกวันนี้หรือเปล่า?" พี่คำนวนลูบเคราพลางเล่าถึงวันที่เริ่มลงมือทำไม้ดอก พร้อมกล่าวถึงความมั่นใจว่า หลังจากลบล้างคำประมาทของฝรั่งและอีกหลายคนได้ ทำให้ลุงคำปวนและลูกชายมั่นใจในการทำไม้ดอก ขนาดฟันธงว่า

"ความเข้าใจของคนทั่วไปที่ว่าไม้เมืองหนาวต้องปลูกที่เมืองหนาวเท่านั้น มันก็มีส่วนถูก แต่มองอีกมุมคนคิดว่า จะตรงไหนก็ปลูกไม่ได้เช่นกัน ขอให้มีความพยายาม โดยเฉพาะเมืองใหญ่ เช่น ขอนแก่น ที่เป็นศูนย์กลางและมีการคมนาคมสะดวก ยิงได้เปรียบ"

นี่เป็นอีกมุมมองหนึ่ง ที่อาจถือเป็นนวัตกรรมของการใช้พื้นที่ผืนเล็กผลิตพืชที่มีศักยภาพเหมาะสม

กับพื้นที่ และเป็นที่ต้องการของตลาด จนสามารถสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำ ที่สำคัญได้ทำงานใกล้บ้าน มีเวลาให้ครอบครัวมากขึ้น เด็ก ๆ ได้เข้าช่วยทำงาน และเรียนรู้ไปด้วยในตัวอีกเป็นจำนวนมาก

เปิดตำนานลันจี้ที่เมืองเลย

ช่วงที่ทำงานให้กับสุขาภิบาลภูเรือ ลุงคำปวนมีโอกาสไปอบรมที่ รพช. เรื่องการปลูกลันจี้ พร้อมได้รับแจกพันธุ์ลันจี้มาปลูก 5 ต้น มีหลากหลายพันธุ์ เช่น ลำภาแก้ว ฮงฮวย จักรพรรดิ กิมเจ็ง เมื่อได้รับการถ่ายทอดกลับมาพร้อมต้นลันจี้ ลุงคำปวนก็ลงมือปลูกทันที ด้วยสภาพอากาศเย็นที่ภูเรือ และดินเปิดใหม่ ลันจี้เจริญเติบโตดีมาก แต่กลับให้ผลผลิตไม่ดี

แรก ๆ ที่ลันจี้เริ่มให้ผลผลิต ประมาณปี พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นปีที่มีคอมมิวนิสต์มาก พอตกบ่ายสามสี่โมงเย็น ข้าราชการก็แทบหมดอำเภอล้วน เหลือแต่ลุงคำปวน เฝ้าที่ว่าการอำเภอในฐานะประธานสุขาภิบาล และมีบ้านที่ภูเรือ ช่วงที่ไม่มีข้าราชการอยู่

ลุงคำป่วนจึงเป็นทุกอย่าง ทั้งนายอำเภอ ปลัด พัฒนา-
การ มัคคุเทศก์ และคนเซ็นอนุมัติฆ่าสัตว์ในงานพิธี

จากการที่ทำงานแทนคนอื่น และอยู่ที่ทำงานจน
ค่าตลอด ทำให้ไม่มีเวลาดูแลสวนลั่นจี่ของตนเอง ซึ่ง
ได้ขยายการปลูกเพิ่มมากแล้ว พอมีเวลว่างจากงาน
ก็เข้าไปดูสวนลั่นจี่ เมื่อเห็นสภาพสวนก็ตกตะลึง
เพราะต้นลั่นจี่ที่แตกผลออกมาถูกหนอนกินหมด

"นึกถึงพ่อที่เอาหนอนตายหยากฉีดมดแล้วมัน
ตาย ก็เลยเอามาบดผสมน้ำฉีดต้นลั่นจี่บ้าง ปรากฏว่า
หนอนตายแต่ดูแล้วไม่งาม ก็เลยตัดยอดออก พอตัด
ยอด ดอกก็ตามมา สวนของลุงก็เลยได้วิธีบังคับให้
ออกดอกด้วยการตัดยอด..." ลุงคำป่วนเล่าเทคนิค
การทำให้ลั่นจี่ที่ภูเรือออกดอก

จากลั่นจี่ 5 ต้นที่ลุงคำป่วนปลูก ถัดจากนั้นอีก
3 ปี ก็ให้ดอกออกผล เมื่อผลสุกเต็มที่ เมื่อทดลอง
ชิมดู ปรากฏว่า หวาน อร่อย น้ำแฉะน้อย ผลสีแดง
แต่ลั่นจี่ก็ยังเป็นพืชใหม่ของคนเมืองเลย มีคนรู้จัก
น้อย ลุงคำป่วนจึงคิดวิธีชักชวนให้คนอื่นปลูกบ้าง

"การจะให้คนรู้จักก็ต้องให้เขาชิมก่อน เลยแจก
ให้ชิมคนละ 4 - 5 ลูก มียายคนหนึ่ง พอชิมแล้ว
แกบอกว่า 'บักแงวคือหวานแซบดีแท้ (บักแงว คือ

ลีนจี่ป่า ลูกสีแดงเล็ก ๆ ปกติมีรสเปรี้ยว) ยายขออีก
แน”

“พอให้เขาชิมจนรู้ทั่วแล้ว ลุงก็บอกว่า ถ้าใคร
สนใจให้มาหาลุง มาตอนเอาเอง ตอนแล้วตัดเอาไป
ฝัง ถ้าตอนไม่ติดก็ต้องซื้อเอา...” ลุงคำป่วนร้ายยาว
บอกถึงเทคนิคการตลาด และการส่งเสริม ซึ่งทำเป็น
แผนผังดังนี้

บทเรียนจากความล้มเหลว: ให้ต้นไม้... แต่ไม่ให้ความรู้

วันหนึ่ง ลุงคำปวนได้รับเชิญร่วมประชุมกับผู้ว่าราชการจังหวัดเลย เรื่องการสงเคราะห์ประชาชนช่วงฤดูหนาว ลุงคำปวนเสนอว่า ทุกปีมีแต่แจกผ้าห่มซั้ง ซึ่งส่วนใหญ่ชาวบ้านไม่ใช้เพราะมันคัน กั้นหนาวได้น้อย แต่จะทำอย่างไรจึงจะให้การสงเคราะห์เขาครั้งเดียวแล้วยังยืนตลอดไป ซึ่งลุงคำปวนได้ยกตัวอย่างการปลูกไม้ผลยืนต้น เช่น การปลูกลิ้นจี่ ปรากฏว่าท่านผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นด้วย จึงให้แจกต้นลิ้นจี่คนละ 15 ต้น แต่ผลที่ได้กลับล้มเหลว บางคนปลูกแต่ไม่ได้ผล บางคนไม่ปลูก พอลงไปสอบถามเขาจึงได้รู้ว่า เราพลาดที่สงเคราะห์ให้แต่ต้นลิ้นจี่ แต่ความรู้กลับไม่ให้

ลุงคำปวนจึงต้องลงไปให้ความรู้เพิ่มเติมกับชาวบ้านที่สนใจจะปลูกจริง ๆ

"ลุงบอกกับเขาว่า ลิ้นจี่เป็นไม้ปรุ่่งแต่ง ชอบความชื้น ถ้าจะปลูกลุงจะขอดูที่ก่อน แล้วจะอบรมให้ทั้งเรื่องการให้น้ำ วิธีบังคับให้ออกดอกแบบไม่ใช้สาร

เคมี และระบบน้ำ ซึ่งมีความสำคัญต่อการปลูกลิ้นจี่..."
 ลุงคำป่วนกล่าวถึงเทคนิคการส่งเสริมการปลูกลิ้นจี่

ช่วงแรก ลิ้นจี่ที่ภูเรือราคาดี ราว ๆ 75 บาทต่อกิโล ลุงคำป่วนผลิตได้ต้นละ 200-300 กิโลกรัม ตอนนั้นมืออยู่ 30 ต้น ได้ผลผลิตประมาณ 6,000-9,000 กิโลกรัมต่อปี สามารถทำรายได้ราว 450,000-675,000 บาทต่อปี แต่ช่วงหลังราคาต่ำลงมาก ยิ่งเกษตรกรที่ภูเรือหลายคนไม่รู้วิธีดูแลรักษา ฉีดแต่ยา ใส่แต่ปุ๋ย เร่งออกนอกฤดู รสชาติจึงออกมาอมเปรี้ยว ขำร้ายปีถัดมาบางต้นก็ตาย ส่งผลให้ลิ้นจี่ภูเรือด้อยคุณภาพลงไป

ลุงคำป่วนยังให้ความรู้เพิ่มเติมอีกว่า จริง ๆ แล้วลิ้นจี่สามารถปลูกได้ตั้งแต่พื้นราบ เช่น แม่กลอง จนถึงพื้นที่สูง เช่น ภูเรือ โดยแต่ละพื้นที่ก็เหมาะสมกับแต่ละสายพันธุ์ เช่น :

ระดับน้ำทะเลปานกลาง	พันธุ์ที่ควรปลูก
40 เมตร	เพ็ญเขียว ค่อม สำเภาก้าว
41-100 เมตร	โอเอี้ยะ สำเภาก้าว ค่อม
101-600 เมตร	ฮงฮวย จักรพรรดิ กิมเจ็ง

คริสต์มาส... ไม้ดอกสร้างชื่อ

ไม้ดอกสร้างชื่อให้ภูเรือ คือ คริสต์มาส ที่สวยงามได้ ด้วยลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสม รวมทั้งวิธีการดูแลที่ดี จุดเด่นคือลุงคำป่วนทำแบบปลอดสารพิษ ที่สำคัญสามารถทำให้ออกก่อนฤดู และผสมพันธุ์ได้เองด้วย

ด้วยวัยชรามากขึ้น ลุงคำป่วนลดการทำไม้ดอกประเภทต่าง ๆ ลง ปล่อยให้ลูกชายคนโตทำเอง ส่วนลุงคำป่วน ผลิตเฉพาะคริสต์มาสช่วงก่อนฤดูกาล โดยที่ส่วนต่าง ๆ ของคริสต์มาสสามารถนำไปขยายพันธุ์ได้ เช่น ราก ลำต้น ใบ และเมล็ด

ลุงคำป่วนอธิบายว่า ดอกคริสต์มาส เป็นดอกสมบูรณ์เพศแต่ไม่ติดเมล็ด เนื่องจากว่าผสมกันเองไม่ได้ เกสรตัวเมียในดอกคริสต์มาสจะแห้งเวลาประมาณ 08.30 น. หมายถึงจะผสมไม่ติดขณะที่เกสรตัวผู้ในดอกเดียวกันจะเริ่มนานและมีเมือกประมาณ 10.00 น. ดังนั้นโอกาสที่จะผสมกันเองหรือข้ามดอกแทบไม่มีเลย แต่ลุงคำป่วนอาศัยช่องว่าง ทำให้การผสมประสบผลสำเร็จได้ เทคนิคแรกมาจากการสังเกต

จนเกิดคำถามว่า ทำไมดอกที่มีเกสรตัวผู้และตัวเมียครบ แต่ไม่ผสมกัน คือไม่มีเมล็ด สังเกตจนรู้สาเหตุว่า เกสรตัวผู้และตัวเมียบานหรือร่วงเร็วต่างเวลากัน ปัญหาที่ต้องแก้ คือ จะทำให้พวกเขาเร่งเร็วพร้อมกัน และพบกันในเวลาอันเหมาะสมได้อย่างไร เมื่อลุงคำนวณรู้เวลาที่เหมาะสมของแต่ละฝ่ายแล้ว ก็ต้องหาทางให้เกสรทำงานพร้อมกัน

เทคนิคต่อมา คือ เก็บเกสรตัวผู้ในสภาวะอากาศเย็น ลุงคำนวณจึงเก็บเอาเกสรตัวผู้ที่กำลังบานเก็บในห้องเย็น 2 แบบ คือ 1) ตู้เย็น 2) ห้องเย็นใต้น้ำ

ระยะห่างระหว่างดอกกับเลนส์:	40 เซนติเมตร
เดือนที่เหมาะสม	: ธันวาคม - มกราคม
อุณหภูมิที่เกสรตัวผู้บาน	: 15 องศาเซลเซียส
เวลาที่ตัวผู้บาน	: ก่อน 08.00 นาฬิกา

"ลุงไปซ่อมฝายที่มันเป็นรูรั่ว ทำหย่อนลงไป
 ลำน้ำลึก รู้สึกเย็นมากจึงเอะใจ จึงทดลองนำเกสร
 ตัวผู้ใส่ถุงพลาสติก รัดให้แน่นและใส่ท่ออากาศโพล์
 พันผิวน้ำ ซึ่งสามารถเก็บได้ตลอดปี ต้องการผสม
 เมื่อใดก็มุดน้ำลงไปเอา ขณะที่วิธีเก็บตัวผู้ในห้องเย็น
 สามารถผสมติดแค่ 2% เท่านั้น..." ลุงคำป่วนเล่า
 เทคนิคและผลให้ฟัง แต่เทคนิคที่ใช้ได้ผลมาก คือ
 การเร่งให้ไม้ผสมพันธุ์โดยธรรมชาติ ลุงคำป่วนเล่าว่า
 นำกระจกมาเผาให้เป็นเลนส์นูน แล้วนำมาส่องบังคับ
 ทิศทางของแสงแดดให้โดนเกสรตัวผู้ ทดลองดูระยะ
 เวลาที่เผา ดูระยะห่างระหว่างเกสรกับเลนส์ อุณหภูมิ
 ที่เหมาะ รวมถึงเดือนที่เหมาะสมต่อการผสมพันธุ์

ด้วยฝีมือ ลุงคำป่วนผสมได้ผล 100% จึงส่งผล
 ให้ภูเรือเกิดการขยายพันธุ์คริสต์มาสอย่างมากมาย
 ที่น่าสนใจมาก คือ ลุงคำป่วนจะสอนให้คนที่สนใจ
 และต้องการทำจริง ๆ จนสามารถผสมพันธุ์ได้เท่านั้น

ขยายมาก... โรคก็ตามมา

ด้วยอากาศที่เย็นสบาย และภูเขาเป็นพื้นที่ใหม่
ของไม้ดอก หากมีการควบคุมและดูแลดี ๆ แล้ว โรค
พืชต่าง ๆ ย่อมมีน้อย แต่ด้วยความไม่รู้ เกือบทำ
ให้คริสต์มาสภูเขาสูญพันธุ์

ลุงคำป่วนเล่าว่า ช่วงจัดเทศกาลทะเลหมอก...
ดอกไม้งามบานสะพรั่งทั้งภูเขาเรื่องนี้ ผู้กองแห่งโรงพัก
ภูเขาท่านหนึ่งได้ซื้อต้นคริสต์มาสมาจากเชียงใหม่
ราคาต้นละ 20 บาท เมื่อนำมาปลูกที่บ้านพักในโรงพัก
ภูเขาแล้ว ได้ตามให้ลุงคำป่วนไปช่วยดูว่าเป็นอย่างไร
บ้าง ลุงคำป่วนดูแล้วจึงบอกผู้กองว่า "ทำไมผู้กองซื้อ
โรคมารด้วย อีกไม่นานจะกระจายทั้งภูเขา" ผู้กอง
ได้ยินก็โกรธ พร้อมถามว่า "ลุงรู้ได้อย่างไร..." ลุงคำ
ป่วนบอกว่า "นี่ไง ลำต้นมีปล้องยาว ไม่สวยไม่เป็น
พุ่ม.. เป็นเชื้อที่เข้าทางใบและยอดอ่อน..." ตอนนั้น
ผู้กองฟังอย่างไม่ค่อยเชื่อ

ด้วยโรงพักอยู่บนที่สูง การแพร่กระจายจึง
ระบาคไปอย่างรวดเร็ว ในรัศมี 1 กิโลเมตร ผุ่น
สปอร์แพร่กระจายไปอย่างสบาย ๆ และพืชตัวที่ราก

และลำต้นเป็นเวลา 1 ปี จึงลำแดงฤทธิ์เดชออกมา
ผลปรากฏว่า คริสต์มาสในรัศมีดังกล่าว เป็นปล้องยึด
ยาวกันทั้งนั้น ชายก็ไม่ได้ราคา

เป็นธรรมชาติทางโลก มีเกิด มีดับ มีปัญหา
ย่อมมีทางแก้ไข โรคของคริสมาสต์นี้ ลุงคำป่วนบอก
ว่า "ถ่ายนิดเดียวเราต้องป้องกันก่อน โดยเอารังปลวก
เช่น้ำ บดหรือตำรังปลวกให้แตก แล้วกรองเอา
เฉพาะน้ำไปพ่นป้องกันไว้ก่อน อีกวิธีคือ ใช้ข่าแก่สับ
มัดเอาไว้ แล้วละลายน้ำพอได้น้ำเข้มข้นจึงใช้สัดส่วน
1 ต่อ 20 ส่วน ฉีดพ่น ซึ่งข่าจะมีคุณสมบัติ ยับยั้ง
โรคต่าง ๆ ได้ดี แต่ก็ยับยั้งการเจริญเติบโตของ
พืชด้วย ดังนั้นการใช้ข่าต้องระมัดระวัง..."

ลุงคำป่วน เล่าอย่างภูมิใจว่า คริสต์มาสเป็นไม้
เกียรติยศของอำเภอภูเรือ เป็นไม้ที่สร้างชื่อเสียง และ
สร้างรายได้ให้ภูเรือและจังหวัดเลยเป็นอันมาก

จากวิกฤตเป็นโอกาส

"ไม้ดอกก็ทำเป็นคนแรก ลีนจี้ก็ปลูกเป็นคน

แรก จนขยายให้ลูกหลานทั่วภูเรือ น้ำเต้าก็นำมาเผา
 แพร่ จนเป็นของฝากจากภูเรือ ระยะเวลาหลังไปตลาด
 ไม้ดอกบ่อย ๆ เห็นกุหลาบเลยสนใจปลูก จนปี 2539
 ผมทำกุหลาบขาย ปลูกด้วยตอกกุหลาบป่า ติดตาด้วย
 พันธุ์ที่เราต้องการ ทำเยอะ ดอกงามมาก เพราะภูเรือ
 อากาศเย็นสบาย สามารถตัดได้วันละ 1,000 ดอก
 ส่งกรุงเทพทุกวัน วันวาเลนไทน์ ตัดได้วันละ 3,000
 ดอก แต่ผลที่สุด พวกนี้แพ้ยาฉีดป้องกันโรคแมลง
 ทั้งครอบครัว จนลูกคนเล็กบอกให้หยุดปลูกกุหลาบ
 เกอะ!.." ลุงเล่าให้ฟังถึงสาเหตุของการหยุดใช้สารเคมี

ปี 2540 อาจารย์วิโรจน์ วงศ์ทรัพย์ ได้เชิญลุง
 คำป่วนไปอบรมการใช้สารชีวภาพพอได้ ความรู้ ได้
 แนวคิด ลุงคำป่วนบอกกับตนเองว่านี่แหละที่ตนเอง
 ใฝ่หา อยากจะทำการเกษตรแบบไม่ต้องพึ่งสารเคมี
 พอกลับมาก็ทำเลย พร้อมทั้งประยุกต์ใช้ความหวาน
 ทำให้ดอกไม้สีสดสวย เช่น ละลายน้ำตาลทรายแดง
 1 กิโลกรัม กับน้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่นดอกคริสต์มาส
 อีก 2 วันถัดมา ดอกจะมีสีแดงสดสวย ต่างจากสี
 เดิมมาก

นอกจากนี้ ลุงคำป่วนยังได้ไปเรียนหลักสูตร
 การหมักดอง เพื่อนำมาใช้ในการนำวัสดุท้องถิ่นมา

ประกอบ หมักเป็นอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งความรู้ดังกล่าวเป็นการเชื่อมต่อในการทำไวน์จากผลผลิตพื้นบ้านและน้ำหมักเอนไซม์

จากนั้นลุงคำป่วนได้ทำเทคโนโลยีปลอดภัยจากสารพิษใช้เอง ทั้งในสวน ไม้ดอก สวนผลไม้ สวนผักที่ปลูกไว้รับประทาน รวมทั้งเผยแพร่ให้กับกลุ่มและคณะต่าง ๆ มากมาย โดยผลิตภัณฑ์ที่ลุงคำป่วนทั้งทำไว้และเผยแพร่ คือ

1. น้ำหมักชีวภาพ
2. น้ำฮอร์โมนเร่งดอก สีของดอกไม้
3. น้ำหมักป้องกันแมลง
4. น้ำจุลินทรีย์บำรุงราก
5. ปุ๋ยหมัก

ทายาทภูมิปัญญาสมุนไพร

คุณพ่อของลุงคำป่วน ได้จากไปเมื่อลุงคำป่วน อายุ 13 ปี ซึ่งอายุขนาดนั้นก็พอที่จะจำความได้แล้ว ลุงคำป่วนบอกว่า คุณพ่อเป็นหมอยาของหมู่บ้าน ชอบศึกษาและสะสมพันธุ์ไม้สมุนไพรและสูตรยาแก้โรค

ต่าง ๆ

"...ลุงเน้นการใช้สมุนไพรกับพืชมากกว่าการใช้กับคน ทั้งนี้เนื่องจากว่าการรักษาคนมีข้อกำหนดและขีดจำกัดมากมาย ทำให้การรักษาและการเผยแพร่ออกไปสู่ลูกหลานติดขัดมาก อย่างไรก็ตาม หากมีคนที่มาเพราะจำเป็นจริง ๆ ลุงก็จะช่วย.." ลุงคำป่วนเล่าให้ฟังพร้อมยกตัวอย่างว่า มีผู้หญิงจากสุพรรณบุรีมาหา เนื่องจากโรงพยาบาลให้ออกมาอนรวันทีทุกคนไม่ต้องการอยู่ที่บ้าน จากการป่วยเป็นมะเร็งมดลูก ลุงคำป่วนจึงได้ช่วยรักษาด้วยสมุนไพร ทั้งประคบและกิน จนแข็งแรงกลับไปตรวจที่โรงพยาบาลอีก กลับไม่เจอโรคร้ายนั้น

ลุงคำป่วนปลูกและสะสมสมุนไพรไว้เสมอเพื่อทำการรักษาทั้งชีววิทยาและการนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งการนำไปใช้ประโยชน์นั้น ลุงบอกว่า ต้องศึกษาช่วงอายุที่เหมาะสมที่สมุนไพรออกฤทธิ์ดี รวมทั้งวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวที่จะนำไปใช้ว่าจะใช้ในรูปแบบสดหรือแห้งจึงจะเหมาะต่อโรค ดังนั้นเวลาลุงคำป่วนเดินเข้าไปในป่ารอบ ๆ บ้าน จะกลับออกมาพร้อมสมุนไพรที่คนใช้กำลังรออยู่ ลุงคำป่วนเล่าว่ามีสมุนไพรกลุ่มหนึ่งที่น่าสนใจสุดๆ มาทำลูกประคบ

ใช้ประกอบบริเวณที่ผู้หญิงต้องการให้เต่งตึง เนียน
 อมชมพู เช่น ใบหน้าหรือส่วนอื่น ๆ ใช้เวลาประมาณ
 1 อาทิตย์ก็รู้ผล ซึ่งส่วนผสมก็เป็นสมุนไพรพื้นบ้าน
 นี้แหละ ลุงคำป่วนบอกเพิ่มเติมว่า ส่วนผสมต่าง ๆ
 และสายพันธุ์นั้น ลุงไม่หวง ขออย่างเดียว อย่าขายให้
 ต่างประเทศ และยังบอกว่า ผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง
 หลายคนมาหาลุง เห็นมีสิ่งดี ๆ ก็บอกให้ไปจดสิทธิ
 บัตร แต่ลุงไม่ยอมไป ถ้าไปจดแล้ว ลูกหลานจะทำต่อ
 และเผยแพร่ได้อย่างไร สิ่งที่ลุงกลัวที่สุด คือ กลัวว่า
 ต่างประเทศจะมาเอาไปเท่านั้นเอง!

เทคนิคการต่อยอดภูมิปัญญา

คนแก่คนแก่สมัยก่อนจนถึงปัจจุบัน มักหวงวิชา
 ไม่ค่อยจดบันทึก ไม่ค่อยบอกใครง่าย ๆ สุดท้าย
 ความรู้เหล่านั้นก็ถูกเผาหมดไหม้ไปกับร่างของตนเอง
 ลุงคำป่วนบอกว่าน่าเสียดายที่หลากหลายองค์ความ
 รู้ด้านสมุนไพรต้องล้มตายไปกับเจ้าของร่างที่เรียก
 ว่าหมอยา ลุงคำป่วนเคยบอกลูกหลานที่เป็นหมอยา

เหล่านี้ว่า

"พวกเอ็งเผาตำรายาดี ๆ ทิ้งเสียแล้ว เด็ก ๆ พวกนั้นก็แย้งลุงว่า ไม่ต้องเผาดอก ตำรายาก็ไม่เห็น... ลุงก็บอกว่า ตำราเล่มใหญ่ คือ คน เพราะเวลาหมอยา เสียชีวิต ก็ถูกเผาไป ลูกหลานก็ไม่สืบทอด แล้วก็ ไม่ถ่ายทอดต่อ ทำให้ตำรายาดี ๆ ของพื้นบ้านเรา สาบสูญไปด้วย"

ตำรายาดี ๆ และความรู้ที่ยิ่งใหญ่ ยังคงอยู่กับ คนแก่ที่มีชีวิตอยู่มากมาย ลุงคำปวนจึงใช้วิธีสร้างความสนิทสนมและพูดคุยกับคนแก่

"...บางทีไปหา 2-3 วันติดต่อกัน ชื่อของไปฝาก บางคนก็ไปคุยอยู่นาน ทำตัวสนิทสนมจนเขาไว้ใจ เราต้องรู้ว่าเขาชอบอะไร ไม่ชอบอะไร จึงจะหาเรื่อง คุยได้ถูกคอ หากขัดคอกันบ่อย ๆ นอกจากจะไม่ได้ ความรู้แล้ว ยังอาจถูกตะเพิดได้ง่าย ๆ ด้วยเทคนิค นี้แหละ สิ่งดี ๆ จากผู้เฒ่าผู้แก่เหล่านี้ก็จะไหลออกมาเอง เราต้องมีวิธีรองรับและเก็บข้อมูลให้ดี จากนั้นก็นำมารวบรวมเป็นหมวดหมู่ ตามคุณสมบัติ หรือ ตามโรค แล้วค่อยเสาะแสวงหาพันธุ์ยา นำมาเข้าสู่ตรยา และปลูกทดลองดูทางชีวภาพ เมื่อได้เป็นตัวยาแล้ว ค่อยนำมารักษา เพื่อดูผลและคุณสมบัติทางพืชพร้อม

ตัวยาต่อไป" ลุงคำป่วนสาธยายถึงเทคนิคและวิธีการ
ที่ได้มา ทั้งพันธุวิทยาและสูตรยา

แต่บางอย่าง ก็ถือว่าเป็นความโชคดีที่ไม่ได้รับการถ่ายทอด เช่น คาถาป้องกันตัวและคงกระพัน
พร้อมสมุนไพรร ลุงคำป่วนเล่าว่า พี่ชายของพ่อเก่งทาง
นี้ ตอนลุงคำป่วนอยู่วัยเด็ก เห็นลุงคนนี้ลับมิดแล้ว
เอามารูดไปมาที่รักแร้ เพื่อเป็นการทดลองความคม
และทำให้แห้ง ซึ่งมีดคม ๆ ทำอะไรผิวหนังไม่ได้เลย
อยู่มาวันหนึ่ง ลุงใหญ่คนนี้บอกลุงคำป่วนว่า "คำป่วน
เอ็งอยากเรียนทางด้านนี้มั๊ย? ถ้าต้องการจะสอนให้"
ลุงคำป่วนกำลังอยู่ในวัยหนุ่ม ก็บอกว่าอยากเรียน
ลุงใหญ่ก็เลยให้ลุงคำป่วนถือมีดอีกเล่มหนึ่ง เดิน
นำหน้าเข้าป่า เพื่อทดสอบและพร้อมจะถ่ายทอดให้
เมื่อผ่านขั้นตอนนี้ ลุงคำป่วนเล่าว่า

"...พอเดินเข้าป่า ป่ามันก็รก ลุงเห็นอะไรข้างหน้า
ก็ฟันดะ ตัดเถาวัลย์ ตัดต้นไม้อเล็ก ๆ ที่ขวางหน้า
เหมือนกับถางป่าเปิดทางเดินใหม่ ไปได้สักระยะหนึ่ง
ลุงใหญ่บอกให้หยุดแล้วกลับบ้าน บอกว่า คำป่วนเอ๊ย!
เอ็งเรียนบ่ได้ดอก! เอ็งใจร้อน เห็นอะไรฟันดะหมด
ถ้าให้ของดี ๆ สิ่งนี้ไป เอ็งจะคิดว่าตัวเองแน่ แล้วก็
มีเรื่องมีราวตีฟันรันแทงกันตลอดเวลา แค่นั้นไม่ว่า"

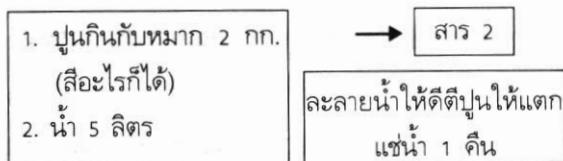
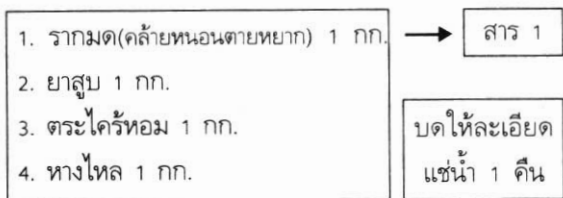
ไม่ได้ทำอะไรให้เอ็งยังโกรธแค้น เอ็งยังพิน ยังทำลายจนเรียบหมดเลย...." นี่ก็อดด้านทดสอบของคนรุ่นก่อน สิ่งสำคัญ คือ คำสอน ข้อคิด จากลุงใหญ่ที่ทำให้ลุงคำป่วนต้องหันมามองตนเอง หันมาปรับปรุงตนเอง นี่แหละคือคำสอน และวิธีการสอนที่คนรุ่นเก่าใช้สำหรับทดสอบผู้ที่จะมารับมรดกเชิงวิชาการนี้ไป จากวันนั้นถึงวันนี้ วิชาคาถาป้องกันตัวคงกระพันของลุงใหญ่ ก็มอดสลายไปกับร่างกายนานแล้ว

จากหมอยาชาวบ้าน..สู่การพัฒนาสมุนไพร

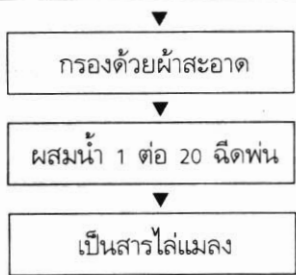
ด้วยขีดจำกัดด้านการพัฒนาพืชสมุนไพรและสูตรยาสำหรับคน คุณลุงคำป่วนจึงทุ่มเทไปกับการพัฒนาพืชสมุนไพรสำหรับการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ประเด็นที่น่าสนใจในกระบวนการนี้ คือ ลุงคำป่วนใช้เครือข่ายชมรมภูมิปัญญาสีเขียว เป็นกลุ่มค้ำค้ำและพัฒนาด้วยกัน ลุงคำป่วนเล่าว่า เวลาได้สมุนไพรตัวใหม่มา ก็จะกระจายให้แกนนำชมรมในแต่ละพื้นที่ช่วยกันทดลอง ได้ผลอย่างไร ก็มาเล่าสู่กันฟัง แล้วช่วยกันวิเคราะห์ว่า เหมาะสมที่จะนำไป

เผยแพร่อะไร

ตัวอย่างสูตรการไล่แมลง ที่ลุงคำป่วนการันตีว่ามีคุณสมบัติออกฤทธิ์ป้องกันและไล่แมลงปีกแข็งได้ดีนักแล คือ

สาร 1+สาร 2 (ตีปูนให้แตกอย่าให้หนอนกัน)+น้ำ 20 ลิตร

ร่วมจัดตั้ง...ชมรมภูมิปัญญาสี่เขียว

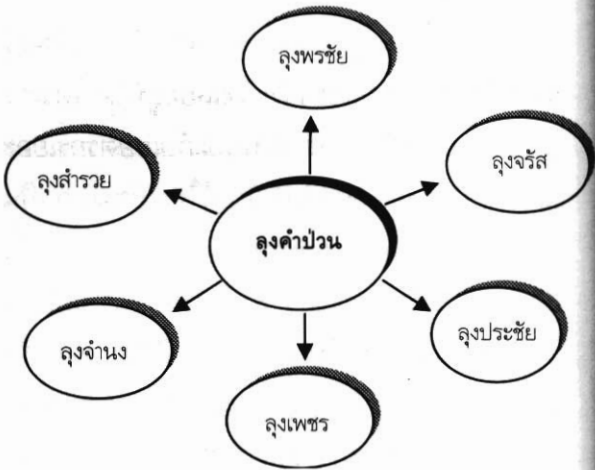
เมื่อครั้ง นายสมนึก ชูวิเชียร เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดเลยในช่วงปี 2541 นั้น ลุงคำป่วนได้รับเชิญเข้าร่วมหารือกับท่านผู้ว่าฯ เกษตรจังหวัด สหกรณ์จังหวัด และผู้อำนวยการ ธกส. จังหวัดเลย ในการหารือเพื่อรณรงค์และส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มรายได้และลดค่าใช้จ่ายด้วยการผลิตสิ่งต่าง ๆ ใช้เอง โดยเฉพาะการทำปุ๋ยอินทรีย์

"ในครั้งนั้น ทุกคนปรึกษากันว่า ทำอย่างไรจะรู้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดเลยอยู่ที่ใด ใครเก่งอะไร ก็เลยมอบให้ ธกส. ซึ่งพบปะกับเกษตรกรเยอะ และฝ่ายปกครองที่พบปะกำหนด ผู้ใหญ่บ้านมาก เป็นผู้ค้นหาครุภูมิปัญญา ผลที่สุดเลือกได้ 37 คน และตั้งเป็นชมรมภูมิปัญญาสี่เขียว" ลุงคำป่วนเล่าความเป็นมาให้ฟัง พร้อมอธิบายเพิ่มเติมว่า คำว่า สี่เขียว หมายถึง เปิดรับทุกคนที่มีภูมิปัญญาและความรู้ต่าง ๆ ต่อกัน ขยายความหมายให้กว้างขึ้นว่า หมายถึง การยอมรับทุกคนทุกฝ่าย

"...สมาชิกเขาเลือกผมเป็นประธาน และเลือก

บ้านผมเป็นสำนักงาน..." ลุงคำป่วนเล่าอย่างภูมิใจที่ได้
รับใช้สังคม

ลุงคำป่วนอธิบายถึงบทบาทของคนในชมรมว่า
จะช่วยกันเผยแพร่เรื่องการลดต้นทุนการผลิต ลด
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และการทำเกษตรแบบปลอด
ภัยจากสารพิษ ดังนั้นสมาชิกต้องช่วยกันบรรยายและ
ฝึกสอนหัวข้อต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้ที่มาช่วยกัน
ประจำมี 7 คน คือ

ศูนย์เรียนรู้น้ำฝน เพื่อคุณภาพชีวิตเกษตรกร

ด้วยความที่เป็นผู้นำการเผยแพร่ความรู้ด้านต่างๆ โดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรรายย่อย ลุงคำปวน จึงใช้พื้นที่บ้านของตนเอง จัดตั้งเป็น "ศูนย์เรียนรู้น้ำฝน อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย" ดำเนินการโดยชมรมภูมิปัญญาสีเขียว จังหวัดเลย โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดเลย ให้จัดอบรมในหลักสูตรลัจฉรรมชีวิต หลักสูตรดังกล่าวมีการฝึกอบรมและปฏิบัติหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

หลักสูตรลัจฉรรม

1. การทำกิจกรรมธรรมชาติไร้สารพิษ
2. จุลินทรีย์สารสกัดชีวภาพ
3. การทำนาข้าวไร้สารพิษ
4. การทำอาชีพเสริมต่างๆ

ที่ผ่านมามีการจัดอบรมให้กับ 4 จังหวัด ได้แก่ เลย เพชรบูรณ์ ตาก และหนองบัวลำภู โดยเน้นให้เกษตรกรเห็นการวางแผนชีวิตและอาชีพ เน้นกลุ่ม

เกษตรกรที่พักชำระหนี้ ลดหนี้ และเกษตรกรทั่วไป นอกจากนี้ ยังมีการอบรมวิทยากรด้วย เนื่องจากเกรงว่าต่อไปจะรับฝึกอบรมไม่ไหว โดยฝึกวิทยากรให้รู้ทุกหัวข้อพร้อมเทคนิคการสอน

สมุนไพรรไล้แมลง

ลุงคำป่วนเล่าให้ฟังว่า สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของจังหวัดเลยเป็นภูเขา และมีป่าไม้นานาพันธุ์มากมาย โดยเฉพาะในช่วงที่ผ่านมา มีการส่งเสริมปลูกยางพารากันมาก ทำให้พื้นที่ป่าของจังหวัดเลยเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ด้วยสภาพภูมิประเทศที่ติดแม่น้ำโขงและติดกับประเทศลาว ทำให้จังหวัดเลยเป็นแหล่งที่มีอาหารป่าและพืชธัญญาหารต่าง ๆ สมบูรณ์ แต่สิ่งที่มากับความสมบูรณ์นั้นคือ ยุง ซึ่งลุงคำป่วนเล่าว่า มีชุกชุมมากทั้งในสวนหรือในป่า เป็นยุงตัวเล็ก ๆ กัดเจ็บ ๆ คัน ๆ ขณะเดียวกัน ก็มีแมลงศัตรูพืชมารบกวนผลผลิตมากเหมือนกัน แต่ชมรมภูมิปัญญาสี่เขี้ยวได้ใช้ภูมิปัญญาที่สั่งสมกันมา คือ การใช้พืชสมุนไพรรป้องกันและขับไล่ ลุงคำป่วนได้อธิบายให้ฟังว่า แมลงอะไร ต้องใช้พืชชนิดใด

ป้องกันและขับไล่ ดังนี้

เพลี้ยไฟ	หางไหล สะเดา ยาสูบ สาบเสือ ตะไคร้ ดาวเรือง กระเทียม ข่า พริก ดีปลี
แมลงหวี่ เพลี้ยอ่อน	กระเทียม พริก มะกรูด ขึ้นฉ่าย ตะไคร้ สะเดา ยาสูบ ยี่หระ หางไหล ผสมกับ เหล้าขาวและน้ำส้มสายชู
เพลี้ยแป้ง	ยาสูบ ยาฉุน สะเดา บอระเพ็ด ตะไคร้ สาบเสือ กระเทียมผสมกับไวท์ออयล์ หรือน้ำมันก๊าด
หมัดกระโดด	ขิง ข่า ตะไคร้หอม พริก ใบน้อยหน่า หนอนตายหยาก สะเดา เมล็ดน้อยหน่า ยาสูบ
รากเน่าโคน	เปลือกมะม่วงหิมพานต์ เทียนหยด รากหม่อน
ผลเน่า	ต้นกระดุกไก่ ว่านน้ำ ตะไคร้หอม กะเพรา โหระพา ใบยูคาลิปตัส
ไส้เดือนฝอย	ขิง ข่า ตะไคร้หอม พริก ใบน้อยหน่า สะเดา หนอนตายหยาก เมล็ดน้อยหน่า ยาสูบ
โรคเน่าคอดิน	ใบมะรุ่แห้ง กระเทียม ผิวมะกรูด รากหม่อน
โรคเหี่ยว	เปลือกเงาะ ขึ้นฉ่าย ใบมะกรูดแห้ง

โรคใบจุด วน้ำ ไบกระดุกไก่ ลูกประจำตีควาย
เปลือกมะม่วงหิมพานต์

รมควันไล่แมลง... จากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ

ด้วยสภาพภูมิประเทศของจังหวัดที่ยังมีป่าดง
อยู่อย่างหลากหลาย พร้อมทั้งยังใกล้ชิดกับประเทศ
เพื่อนบ้านดังกล่าวมาแล้ว แมลงต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมาย
ได้ก่อให้เกิดความรำคาญ ทำลายพืช และเป็นพาหะ
นำเชื้อโรคมาสู่คน สัตว์เลี้ยง และพืชพรรณต่าง ๆ
ลุงคำป่วนพร้อมเครือข่าย ได้นำภูมิปัญญาความรู้มา
สร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมการขับไล่แมลง ลุงคำป่วน
บอกว่า เครือข่ายพยายามเน้นเรื่องนี้ หลายคนมีส่วน
ไม่ผล สวนยางพารา คนที่ทำแบบนี้มีเก่ง ๆ หลายคน
เช่น ลุงจรัส ลุงพรชัย ลุงสงวน ที่อำเภอเชียงคาน
และมีการอบรมให้เกษตรกรอีกหลายพันคน ซึ่งการ
ขับไล่แมลงให้ได้ผลนั้น ลุงคำป่วนพร้อมเครือข่ายได้
อธิบายเกี่ยวกับวัตถุดิบและวิธีทำ ดังต่อไปนี้

เหล่านี้ คือภูมิปัญญาที่ทำมาและปั้นแต่งเป็น
นวัตกรรม ให้ลูกหลานและเกษตรกรนำไปประยุกต์

ใช้โดยไม่ต้องใช้สารเคมีใด ๆ เมื่อทำเองก็จะเกิด
ปัญญาเอง เกิดการประยุกต์ใช้ เกิดความรู้ใหม่ เกิด
นวัตกรรมใหม่ตลอดเวลา แต่เมื่อซื้อเขา ต้องขยันหา
เงินมากขึ้น ต้องดิ้นรนมากขึ้นแต่ปัญญากลับเล็กลง
และจะ "อยู่เย็น เป็นสุข" ในสังคมได้อย่างไร

ปรัชญาอินทรีย์

ชมรมภูมิปัญญาสีเขียว พยายามให้เกษตรกร
ลดค่าใช้จ่ายในครอบครัวลง ดังนั้นจึงได้เผยแพร่
พร้อมจัดอบรมให้เขาเหล่านั้นมีทางเลือกที่จะแก้ไข
ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น สิ่งที่ชมรมพยายาม
เผยแพร่และปลูกฝังไว้ในหัวของเกษตรกร คือ การ
ทำอินทรีย์ หรือทำนาข้าวไร้สารพิษ ซึ่งลุงคำปวน
ในฐานะประธานชมรมภูมิปัญญาสีเขียวเล่าให้ฟังว่า
ชมรมได้กระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและผู้คนทั่วไป
ทราบถึงพื้นฐานแนวความคิดของมนุษย์ต่อสังคม
และสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งพัฒนาจิตใจให้รู้จักคำว่า
"ให้" และคำว่า "เปลี่ยนแปลง" พร้อมเสียสละ มีเมตตา
ต่อสิ่งต่าง ๆ

ทั้งหมดที่กล่าวมา คือกระบวนการทำนาเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ของชมรมภูมิปัญญาสีเขียวจังหวัดเลย ที่ต้องการให้เกษตรกรทั้งประเทศได้ร่วมกันลดการนำเข้าสารเคมีปีละ 30,000 ล้านบาท ให้ได้

อยู่อย่างถาผี... ใช้วิถีอย่างพระ

มนุษย์เราทุกคนย่อมหวังได้รับความรับความสุขกันทั้งนั้น หลายคนดิ้นรนขยันทำงานแล้วท้ายที่สุดก็หวัง "มีความสุขยามแก่" ซึ่งวิถีชีวิตของแต่ละคน ขนขวายที่จะให้ได้มาซึ่งความสุขนั้นต่างกันออกไป เผลอเช่นเดียวกับ "ลุงคำป่วน" ที่ได้แสวงหาความรู้ทั้งชีวิต พร้อมนำมาสร้างสรรค์เป็นรูปธรรมเพื่อหาเลี้ยงชีพและครอบครัว แล้วขยายผลสู่สังคม นอกจากนี้ ลุงคำป่วนยังใช้วิถีแห่งพุทธในการครองตัวอยู่อย่างง่าย ๆ เช่น กินข้าวมือเดียว ไม่แตะต้องสิ่งเสพติดมีนเมา อาศัยอยู่ท่ามกลางพืชพรรณ ไม้ดอกไม้ประดับ และไม้ผลต่าง ๆ เป็นแหล่งนำพันธุ์พืชสมุนไพรต่าง ๆ มาทดลองแปรรูปให้เป็นยาหรือสิ่งที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย เช่น นำสมุนไพรไม้มงคล ชื่อ "ไคร้หอม"

ให้เป็นหยูกยา เรียกขานในนาม "น้ำเอ็นไซม์"

อยู่ง่าย กินง่าย อุทิศตนให้ส่วนร่วม ลดละความ
โกรธ ดับความใจร้อนที่เคยมี นี่คือหลักคิดที่ลุงคำ
ป่วนใช้ครองชีวิตมาจนถึงปัจจุบัน ขณะที่ลุงไว้ผมและ
เครายาว แต่ผูกผมมัดไว้อย่างเรียบร้อยและสะอาด
สะอ้าน

"ใครเห็นผมอย่างนี้ ชอบเรียกว่าฤาษี กินอยู่มี
เดียว ก็ถูกเรียกว่าเป็นพระ นี่แหละอยู่อย่างฤาษี ใช้
วิธีอย่างพระที่ทำให้ผมมีความสุขในบั้นปลายจริง ๆ"
คุณลุงคำป่วนกล่าวอย่างมีความสุขทั้งน้ำเสียงและ
ภาพที่ปรากฏบนใบหน้า

รางวัลแห่งความดี

ด้านความอุตสาหะ ความบากบั่น การต่อสู้เพื่อ
ลูกหลานชาวภูเรือ ส่งผลให้หลายฝ่ายมองเห็นความ
ดีที่ลุงคำป่วนสะสมมา หลายสถาบันการศึกษาเชิญไป
บรรยาย หรือส่งนักศึกษามาฝึกงานกับลุง มากันเกือบ
ทุกภาคของประเทศ เช่น บางพระ เชียงใหม่ เลย
และอื่น ๆ ส่วนเกษตรกรที่มาดูงานนั้นลุงบอกว่าจำ

ตัวเลขไม่ได้ ขณะเดียวกันก็ถูกเชิญให้ไปบรรยายในหลาย ๆ ที่ เช่น เลย ขอนแก่น หนองบัวลำภู กำแพงเพชร กรุงเทพฯ และจังหวัดอื่นๆ...

"เหนื่อย แต่สนุก แต่ก็พร้อมและยินดีที่จะถ่ายทอดสู่ลูกหลาน พวกเราเริ่มอบรมเมื่อปี 2541 จนปลายปี 2547 มีคนผ่านการอบรม ประมาณ 20,000 คน..." ลุงคำป่วนเล่าอย่างมีความสุข

จากคุณงามความดีดังกล่าว ในปี 2538-2539 มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยได้มอบปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเทคโนโลยีการเกษตร ให้แก่ลุงคำป่วน ทั้งยังได้รับเลือกให้เป็นครุภูมิปัญญาไทยด้านการเกษตร ปี 2541 รุ่นที่ 2 อีกด้วย ลุงบอกว่าสิ่งที่ได้รับ คือกำลังใจที่ช่วยให้ลุงมีเรี่ยวแรงช่วยเหลือสังคมต่อไป

ไม่ใช่แค่เฉพาะคุณลุงคำป่วนเท่านั้น ที่ได้รับเกียรติยศจากสังคม ภรรยาของลุงก็ได้รับรางวัลแม่ดีเด่น ในฐานะที่เลี้ยงลูกทั้ง 3 คน จนสามารถทำประโยชน์แก่ประเทศชาติมากมาย

ชีวิตของครอบครัวมีคุณภาพกายที่ดี...

พร้อมมีจิตภาพที่เยี่ยม

"ก่อนที่จะเผยแพร่สิ่งดี ๆ สู่ภายนอก ภายในครอบครัวเราต้องดีก่อน เพื่อจะได้เป็นตัวอย่างแก่เขา คนเขาถึงจะเชื่อยอมรับ และปฏิบัติตาม..." ลุงคำป่วนบอกถึงองค์ความรู้ที่ได้ เป็นสิ่งที่นำไปทดสอบ นำไปใช้ในครอบครัวก่อน เห็นผลดีจึงขยายผลสู่คนอื่น

ลุงคำป่วนสาธยายต่อว่า "ตั้งแต่เลิกปลูกกุหลาบขาย สิ่งของต่าง ๆ ในสวนที่ใช้ก็พลอยปลอดสารพิษไปด้วย เมื่อนำสมุนไพรพร้อมบุญอินทรีย์มาใช้ ก็ทำให้ร่างกายแข็งแรง แม้ว่าผมจะทานข้าวเพียงมือเดียว ลูกหลานต่างก็มีสุขภาพดี ที่สำคัญทุกคนมีจิตใจเบิกบาน ร่าเริง ลุงคิดช่วยชาวบ้านให้เขาได้รับประโยชน์ เขามีสุข ผมและป่าก็สุขใจ ซึ่งทำให้สุขกายไปด้วยพร้อมมีความปิติยินดีในสิ่งที่เราถ่ายทอด "

ลุงคำป่วนเล่าอย่างภาคภูมิใจอีกว่า ครอบครัวลูกหลานมีสุขภาพที่ดี เนื่องจากไม่พะวักพะวงกับสารพิษ ไม่กังวลกับค่าครองชีพ เพราะได้พากันลดต้นทุนการผลิตลงมา จากการใช้บุญอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี พร้อมกับเลิกใช้ยาฆ่าแมลง ลุงคำป่วนได้ให้

ข้อมูลเพิ่มเติมว่า "...ในสังคมเราก็กว้างขวางขึ้นนะ มีคนรู้จักแทบทุกวงการ เช่น เกษตรกร ข้าราชการ นักการเมือง รวมทั้งหน่วยงานทั้งรัฐและเอกชนมหา ก็เลยรู้จักมักคุ้นกันเยอะ เวลาขัดข้องอะไรก็ไปขอความร่วมมือจากท่านเหล่านั้น ผมก็ได้รับอานิสงส์ส่วนนี้นะ ใคร าก็ช่วย ติดต่องานกับส่วนต่าง าก็ง่ายขึ้น เห็นคนหนวดยาว ะไปพบ เขาก็ต้อนรับดี..."

นี่แหละที่ลุงคำป่วนภูมิใจและพอใจในสิ่งที่ทำ ทำในสิ่งที่อยากทำ ทำในสิ่งที่อยากเห็น แล้วก็เห็นในสิ่งที่ตนเองคาดหวังเอาไว้ ความสุขกาย ความสุขใจ จึงพึงเกิดทั้งลุงและป้า รวมทั้งลูกหลานของลุงคำป่วน สุธงษา คนนี้

อนาคต...ที่อยากเห็น

คุณลุงคำป่วนบอกว่า จากประสบการณ์ของ ตนที่บอบช้ำจากสารเคมี หากไม่เชื่อลูกชายคนเล็ก อายุคงไม่ยืนถึงปานนี้ สิ่งที่คุณลุงอยากเห็น คือ อยากให้ทุกคนหันมาทำเกษตรอินทรีย์ เนื่องจาก

ต้นทุนต่ำ คนทำคนกินก็อายุยืน สิ่งต่อมา คือ อยากเห็นลูกหลานทำไม้ดอกไม้ประดับต่อไปโดยหันมาใช้สารอินทรีย์มากขึ้น ซึ่งคุณลุงคำป่วนเองก็ภูมิใจมากที่เป็นคนเริ่มทำ นำอาชีพมาให้ แม้ระยะแรกคนจะหาว่าบ้า ปลูกของที่กินไม่ได้ หาขายก็ยาก แต่ลุงคำป่วนก็ต่อสู้และทำเพื่อลูกหลานมาจนได้

"...อยากให้ลูกหลานสืบทอดอาชีพพวกนี้ต่อ ฎเรืออากาศเย็น ฝนมาก อยากให้ลูกหลานเอาจุดนี้ไปพัฒนาพืชต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้นไป..."

คำเอ๋ย คำป่วน

ได้สร้าง ได้ชวน มวลลูกหลาน
ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ สร้างเงิน พร้อมสร้างงาน
ได้เล่าขาน ถิ่นนี้ ที่ฎเรือ
ต่อสู้ เอาตัว เข้าแลก
พร้อมแบก ความรู้ ที่มากเหลือ
ส่งเสริมปลูก ดาวเรือง ไฮเดรนเยีย
ทั้งคริสต์มาส อะนีเซีย เล่าขานมา
สร้างเกษตร อินทรีย์ ให้ประจักษ์
สองมือผลัก ถิ่นฎเรือ คนถามหา
สร้างชมรม ถิ่นสี่เขียว ฎมิปัญญา

แม่ความรู้ สู่ประชา หูตาไกล
 ลุงเอ๋ย ลุงคำป่วน
 ลังคม เชิญชวน ยกย่องให้
 ดุษฎี กิตติมศักดิ์ คือกำไร
 พร้อมครุฑมิ ปัญญาไทย ได้ตามมา
 อยากฝัน ให้ไกล ไปกว่านี้
 ลูกหลานได้ พอมิ พoha
 สร้างดินแดน ภูเรือ ให้งามตา
 เศรษฐกิจพอ รายได้มา พาสุขใจ
 เมืองนี้ มีทะเล เป็นภูเขา
 สุดหนาว สุดเหน็บ คนฝันใฝ่
 ดอกไม้งาม สามฤดู สวยกระไร
 ลุงคำป่วน สร้างให้ ลูกหลานตาม

.....

โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ศึกษาวิจัย

คุณคำขวัญ สุธงษา

ที่อยู่ ๒7 หมู่ 2 บ้านหนองสีนวล อ.หนองบัว อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น

42100 โทรศัพท์ 042-899-062 หรือ 01-769-2141

คุณคำขวัญ สุธงษา

ที่อยู่ บ้านสวนนันทิยาซอย 1 อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น

โทรศัพท์ 042-899-275

ห้องสมุด ๓๐๐ ปี เสด็จพร้อมแก้ว

00000489

